UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Petra REPIČ

MOŽNOSTI RAZVOJA GORSKEGA KOLESARJENJA NA OBMOČJU BOVCA

DIPLOMSKO DELO

Univerzitetni študij

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Petra REPIČ

MOŽNOSTI RAZVOJA GORSKEGA KOLESARJENJA NA OBMOČJU BOVCA

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

POSSIBILITIES OF MOUNTAIN BIKING DEVELOPMENT IN BOVEC AREA

GRADUATION THESIS
University studies

Ljubljana, 2016

Diplomsko delo je zaključek Univerzitetnega študija Krajinske arhitekture. Opravljeno je bilo na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Študijska komisija Oddelka za krajinsko arhitekturo je za mentorja diplomskega dela imenovala prof. dr. Mojco Golobič.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: doc. mag. MATEJA KREGAR TRŠAR
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za krajinsko arhitekturo

Član: prof. dr. Mojca GOLOBIČ
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za krajinsko arhitekturo

Član: doc. dr. Naja MAROT
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Odd. za krajinsko arhitektuo

Datum zagovora:

Podpisana izjavljam, da je diplomsko delo rezultat lastnega raziskovalnega dela. Izjavljam, da je elektronski izvod identičen tiskanemu. Na univerzo neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravici shranitve avtorskega dela v elektronski obliki in reproduciranja ter pravico omogočanja javnega dostopa do avtorskega dela na svetovnem spletu preko Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete.

Petra Repič

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Dn
DK UDK 711.1:625.711.4:712.23:629.373.1(497.4.Bovec)(043.2)
KG krajinska arhitektura/ gorsko kolesarjenje/ zakonodaja/ zavarovana območja
AV REPIČ, Petra
SA GOLOBIČ, Mojca (mentor)
KZ SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Univerzitetni študij
LI 2016
IN MOŽNOSTI RAZVOJA GORSKEGA KOLESARJENJA NA OBMOČJU BOVCA
TD Diplomsko delo (Univerzitetni študij)
OP IV, 77 str., 9 pregl., 40 sl., 61 vir.
IJ sl
JI sl/en
AL V diplomski nalogi sem analizirala možnosti umestitve gorskokolesarskih poti v okolici Bovca. Območje ima vse naravne, prostorske in reliefne danosti za umestitev takšnih poti. Cilj naloge je podati predlog ureditve gorskokolesarskih poti na izbranem območju. Pri oblikovanju predlogov za razvoj gorskega kolesarjenja sem pozornost usmerila predvsem na različne uporabnike in potrebe, ki jih ima vsak segment gorskih kolesarjev (družinski, popotniki, turni in gravitacijski kolesarji). Naloga je razdeljena na dva dela. V prvem delu je s pomočjo literature predstavljeno gorsko kolesarjenje, segmentacija gorskega kolesarja, vplivi na okolje, konflikti z drugimi uporabniki v prostoru ter zakonodaja, ki ureja to področje. Ta del raziskuje možnosti in pogoje za umestitev gorskega kolesarjenja v naravno okolje. V nadaljevanju je predstavljeno izbrano območje, kjer je podrobneje opisano stanje gorskokolesarske ponudbe tega območja. V praktičnem delu je predstavljen predlog ureditve gorskokolesarskih poti na izbranem območju za različne segmente gorskih kolesarjev. V zaključku naloge sem podala predlog ureditve celotne mreže poti, ter podrobneje predstavila tri poti, ki so po oceni gorskih kolesarjev iz doživljajskega vidika najlepše. Na teh poteh sem preučila, kakšne so možnosti za legalizacijo poti upoštevajoč različne uporabnike in zakonske omejitve.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND Dn
DC UDC 711.1:625.711.4:712.23:629.373.1(497.4.Bovec)(043.2)
CX landscape architecture/ mountain biking/ legislation/ protected area
AU REPIČ, Petra
AA GOLOBIČ, Mojca (supervisor)
PP SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Landscape Architecture
PY 2016
TI POSSIBILITIES OF MOUNTAIN BIKING DEVELOPMENT IN BOVEC AREA
DT Graduation Thesis (University studies)
NO IV, 77 p., 9 tab., 40 fig., 61 ref.
LA sl
AL sl/en
AB In this thesis I have analized the possibilities of placing mountain biking trails in the region of Bovec. The region has all the natural, spatial and geographical features for the placement of such paths. The goal of this thesis is to propose a suggestion of arrangement of mountain biking trails in the selected area. When drawing up proposals for the development of mountain biking, I have focused my attention in particular on the different users and needs of each segment of mountain bikers (family, travel, touring and gravity). The thesis consists of two parts. In the first part, by using literature, there is a presentation of mountain biking, mountain biking segmentation, effects on the environment, conflicts with other users in the area and legislation that regulates this section. This part explores the possibilities and conditions for placement of mountain biking in the natural environment. Following that is a presentation of the selected area, with more thorough description of the state of the mountain biking offer in this area. In the practical part a proposal for arrangement of mountain biking trails in the selected area for different segments of mountain bikers is presented, obtained with the help of various methods and by applying conclusions from the first part of the thesis. In the conclusion of the thesis I have submitted a proposal for arranging the entire network of trails and finally presented three trails, which have been selected by estimation of mountain bikers as the most beautiful ones. On these trails I have examined the possibilities for their legalization, taking into account the different users and legislative constraints.

KAZALO VSEBINE

		str.
	KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	III
	KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
	KAZALO VSEBINE	V
	KAZALO PREGLEDNIC	VII
	KAZALO SLIK	VIII
1	**UVOD**	1
1.1	OPREDELITEV PROBLEMA	1
1.2	CILJI NALOGE	2
1.3	DELOVNA HIPOTEZA	2
1.4	METODA DELA	2
2	**O GORSKEM KOLESARJENJU**	3
2.1	OPREDELITEV GORSKEGA KOLESARJENJA	3
2.2	SEGMENTACIJA GORSKIH KOLESARJEV	3
2.3	GORSKOKOLESARSKA INFRASTRUKTURA	6
2.4	VPLIVI GORSKEGA KOLESARJENJA NA OKOLJE	7
2.5	KONFLIKTI V PROSTORU	8
3	**PREGLED ZAKONODAJE**	10
3.1	ZAKON O OHRANJANJU NARAVE	10
3.2	ZAKON O GOZDOVIH	10
3.3	ZAKON O PLANINSKIH POTEH	12
3.4	ZAKON O KMETIJSKIH ZEMLJIŠČIH	13
3.5	SKLEP O ZAKONIH	14
3.6	ZAKONSKA DOLOČILA GLEDE UPORABE POTI	15
4	**IZBRANO OBMOČJE**	22
4.1	PREDSTAVITEV OBMOČJA	22
4.1.1	**Občina Bovec**	22
4.1.2	**Bovška kotlina**	27
4.2	PREGLED PROSTORSKIH USMERITEV IN OMEJITEV	28
4.3	PREGLED GORSKOKOLESARSKE PONUDBE	35
4.3.1	**Kolesarska infrastruktura**	35
4.3.2	**Opremeljenost z ustrezno signalizacijo**	36
4.3.3	**Kolesarju prilagojene namestitve**	36

4.3.4 Ustrezna spremljajoča ponudba 37
4.3.5 Ponudba ciljno usmerjenih programov 38
4.3.6 Predstavitev kolesarske destinacije 39
4.3.7 Organizacija vodenih gorskokolesarskih tur 42
4.3.8 Kolesarski dogodki in tekmovanja 42
4.4 SWOT ANALIZA 43

5 PRAKTIČNI DEL 44
5.1 POSTOPEK IN METODA DELA 44
5.2 NABOR GORSKOKOLESARSKIH POTI 47
5.3 UMEŠČANJE TRAS GLEDE NA RAZLIČNE UPORABNIKE 49
5.4 DILEME PRI UMEŠČANJU TRAS NA IZBRANIH PRIMERIH IN PREDLOG REŠITVE 62
5.4.1 Stol 63
5.4.2 Bavšica 66
5.4.3 Krnica 67

6 REZULTATI IN RAZPRAVA 69

7 ZAKLJUČEK 71

8 POVZETEK 72

9 VIRI 73

ZAHVALA

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1	Nočitve, prihodi in doba bivanja gostov v občini Bovec	25
Preglednica 2	Struktura obiskovalcev po nacionalnosti	25
Preglednica 3	Razlogi za obisk	26
Preglednica 4	Vrsta objektov, število objektov, ležišč in šotorišč v občini Bovec	36
Preglednica 5	Agencije, ki izposojajo gorska kolesa ter njihova dodatna ponudba za gosrke kolesarje	44
Preglednica 6	Primerjalna tabela poti za družinske kolesarje	52
Preglednica 7	Primerjalna tabela poti za kolesarje popotnike	54
Preglednica 8	Primerjalna tabela poti za turne (gorske) kolesarje	60
Preglednica 9	Primerjalna tabela spustov za za gravitacijske kolesarje	61

KAZALO SLIK

Slika 1: Kolesarska infrastruktura glede na zvrst kolesarjenja 6
Slika 2: Členitev gozdnega prostora – conacija 12
Slika 3: Poljska pot 15
Slika 4: Enoslednica na kmetijskem zemljišču 16
Slika 5: Gozdna cesta 17
Slika 6: Gozdna vlaka 17
Slika 7: Enoslednica v gozdu 18
Slika 8: Kolovoz 19
Slika 9: Planinska pot 20
Slika 10: Mulatiera 21
Slika 11: Izbrano območje znotraj občine Bovec 22
Slika 12: Bovška kotlina 27
Slika 13: Prikaz naravnih vrednot na Bovškem 30
Slika 14: Prikaz zavarovanih območij na Bovškem 31
Slika 15: Prikaz območij Natura 2000 na Bovškem 32
Slika 16: Prikaz conacije gozdnega prostora na Bovškem 33
Slika 17: Bovška kotlina na Turistični karti občine Bovec 35
Slika 18: Gorskokolesarski park Kanin 38
Slika 19: Pumptrack Bovec 39
Slika 20: Nabor poti 47
Slika 21: Koncept ureditve mreže poti 50
Slika 22: Trasa 1 in 2 - predlog poti za družinske kolesarje 51
Slika 23: Višinski graf trase 1 - krožna pot po zgornji terasi Soče 51
Slika 24: Višinski graf trase 2 - krožna pot po spodnji terasi Soče 52
Slika 25: Trasa 1in 2 - predlog poti za kolesarje popotnike 53
Slika 26: Višinski graf trase 1 - Vzhodna krožna trasa za kolesarje popotnike 54
Slika 27: Višinski graf trase 2 - Zahodna krožna trasa za kolesarje popotnike 54
Slika 28: Trasa 1. Bavšica 55
Slika 29: Višinski graf trase 1 - Bavšica 55
Slika 30: Trasa 2. Krnica 56
Slika 31: Višinski graf trase 2 - Krnica 56
Slika 32: Trasa 3. Poljanca 57
Slika 33: Višinski graf trase 3 - Poljanca 57
Slika 34: Trasa 4. Javorščček 58
Slika 35: Višinski graf trase 4 - Javorščček 58
Slika 36: Trasa 5. Stol 59
Slika 37: Višinski graf trase 5 - Stol 59
Slika 38: Predlog ureditve 17 km dolge krožne ture na Stol 63
Slika 39: Predlog ureditve krožne ture Bavšica 66
Slika 40: Predlog ureditve krožne ture Krnica 67

1 UVOD

Gorsko kolesarjenje je športno rekreativna dejavnost, ki v svetu in v Sloveniji vse bolj pridobiva na pomenu, kot priljubljen način rekreacije in preživljanja prostega časa ter predstavlja dejavnost, ki lahko pomembno prispeva k razvoju turizma. Gorskih kolesarjev je vse več in vse bolj so prisotni v naravnem okolju. Srečamo jih tako v gozdu kot na planinskih in drugih poteh in ne več le na cestah in kolovozih. Kot ugotavljata Zajc in Berzelak (2014) v raziskavi Gorsko kolesarjenje v naravnem okolju, je vožnja z gorskim kolesom po poteh v naravnem okolju v samem bistvu gorskega kolesarjenja kot načina doživljanja narave in preživljanja prostega časa.

Predpogoj za razvoj gorskega kolesarjenja je dobro načrtovana, urejena in vzdrževana gorskokolesarska infrastruktura, načrtovanje le te, pa spremljajo številne dileme o prostorskem umeščanju gorskokolesarskih tras.

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Od leta 1995 je vožnjo s kolesom v naravnem okolju urejala Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (1995). Uredba je gorske kolesarje enačila z motornimi vozili ter jim popolnoma prepovedovala vožnjo v naravnem okolju. Težko pričakovane spremembe, ki so se končno zgodile v letu 2014 z ukinitvijo Uredbe o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju in sprejetjem Novele Zakona o ohranjanju narave (2014), naj bi omogočale ureditev legalnih gorskokolesarskih poti v naravnem okolju.

Bovško, ki je predmet obravnave tega diplomskega dela, je zaradi bogate naravne in kulturne dediščine privlačna turistična destinacija. Ponudba športnih aktivnosti na tem območju je izjemno bogata. Ponudniki številnih aktivnosti na svojih spletnih straneh oglašujejo tudi gorsko kolesarjenje, ter s tem privabljajo številne gorske kolesarje. Le te pa ob prihodu v Bovec preseneti dejstvo, da je v celotni občini Bovec legalna in označena le ena gorskokolesarska pot. Zaradi trenda gorskega kolesarjenja in zaradi vse večjega povpraševanja po gorskokolesarskih poteh je ureditev gorsko kolesarske mreže in ostale kolesarske infrastrukture na tem območju nujna.

V času priprave nove Strategije razvoja turizma na Bovškem za obdobje 2016-2020 je potrebno najti ustrezno rešitev za to problematiko, podati smernice razvoja gorsko kolesarske infrastrukture ter poiskati primeren konsenz med različnimi uporabniki istega prostora, ki bo dovoljeval in omogočal razvoj gorskega kolesarjenja v občini Bovec.

1.2 CILJ NALOGE

Cilj diplomske naloge je opredeliti robne pogoje in ugotoviti možnosti in poti za legalno vzpostavljanje gorskokolesarskih poti v Sloveniji ter podati predlog ureditve gorskokolesarskih poti na izbranem območju.

1.3 DELOVNA HIPOTEZA

V diplomski nalogi bom poskušala potrditi oziroma zavreči naslednji dve hipotezi:

Gorsko kolesarjenje v Sloveniji se sooča z zakonodajo, ki ne dopušča primernega razvoja gorsko kolesarske infrastrukture in s tem zavira razvoj gorskokolesarskih turističnih destinacij.

Kljub omejujoči zakonodaji in številnim konfliktom v prostoru je razvoj gorsko kolesarske infrastrukture mogoč na določenih delih izbranega območja.

1.4 METODA DELA

Diplomska naloga je razdeljena na dva dela, pregledni in praktični.

Pregledni del je razdeljen na dva dela. V prvem delu je s pomočjo literature predstavljeno gorsko kolesarjenje, segmentacija gorskega kolesarja, vplivi na okolje, konflikti v prostoru ter zakonodaja, ki ureja to področje. Ta del raziskuje možnosti in pogoje za umestitev gorskega kolesarjenja v naravno okolje. V drugem delu je predstavljeno izbrano območje, kjer je podrobneje opisano stanje gorsko kolesarske ponudbe izbranega območja.

V praktičnem delu je s pomočjo različnih metod (intervju, primerjalna tabela poti) in s pomočjo ugotovitev iz prvega dela predstavljen predlog ureditve gorskokolesarskih poti na izbranem območju. V nadaljevanju so podrobneje predstavljene tri poti, ki so po oceni gorskih kolesarjev iz doživljajskega vidika najlepše. Na teh poteh sem preučila, kakšne so možnosti za legalizacijo poti upoštevajoč različne uporabnike in zakonske omejitve.

2 O GORSKEM KOLESARJENJU

2.1. OPREDELITEV GORSKEGA KOLESARJENJA

Opredelitev gorskega kolesarjenja je več. Ogris (2014) gorsko kolesarjenje opredeljuje kot obliko kolesarjenja, ki se izvaja v naravnem okolju po gozdnih prometnicah, poteh, stezah in brezpotjih. Kupec (2014) gorsko kolesarjene opiše kot vejo kolesarjenja, ki je namesto na urejene ceste, vezana na gozdne in planinske prometnice, poligone oziroma gorsko kolesarske parke ter brezpotja. Podobno gorsko kolesarjenje opredeli Žigon (2014), ki pravi, da gorsko kolesarjenje predstavlja aktivnost, ki zajema predvsem kolesarjenje zunaj urejenih poti, na naravni podlagi ali poteh, zgrajenih prav za gorske kolesarje. Strategija razvoja turističnega proizvoda kolesarjenje v Sloveniji (2005) pravi, da je za gorsko kolesarjenje značilno, da se najpogosteje odvija v gozdnem in gorskem svetu, pri čemer kolesarje privlačijo predvsem neokrnjena narava, razgibanost terena, večja zahtevnost in velika izbira možnih lokacij.

Če povzamem zgornje opredelitve, lahko definiram gorsko kolesarjenje kot kolesarjenje v naravi na razgibanem terenu in neasfaltirani podlagi ali na poteh, posebej zgrajenih za gorske kolesarje.

Po izsledkih raziskave mednarodne gorsko kolesarske zveze IMBA (Interrnational Mountain Bicycling Association) gorski kolesarji zasledujejo naslednje cilje (Žigon, 2014):

- povezava z naravo,
- pobeg iz družbe,
- zabava in priložnost za občutenje adrenalina,
- izziv in preizkus spretnosti,
- fizična in psihična vadba,
- druženje in
- občutek pripadnosti.

2.2 SEGMENTACIJA GORSKEGA KOLESARJA

Od pojava gorskih koles v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja do danes se neprekinjeno dogaja tehnološki razvoj tako koles kot tudi opreme (Ogris, 2014). Sčasoma so se razvile različne zvrsti gorskega kolesarjenja in ker je razvoj koles in opreme stalno prisoten, se pojavljajo tudi nove zvrsti in podzvrsti. Po kategorizaciji IMBA so zvrsti gorskega kolesarjenja naslednje (Žigon, 2014):

- turno kolesarjenje (all mountain),
- kros (cross country),

- prosti slog (freeride),
- spust (downhill) in
- skoki (dirt jump).

Vsaka zvrst gorskega kolesarjenja pritegne določen segment gorskih kolesarjev in vsak segment kolesarjev ima posebne zahteve oziroma želje, kolo in opremo ter potrebe po gorskokolesarski infrastrukturi. Opise zvrsti sem povzela po magistrski nalogi z naslovom Strategija razvoja znamke gorsko kolesarske destinacije (Žigon, 2014), ki gorske kolesarje razvršča po kategorizaciji Mednarodne zveze za gorsko kolesarstvo v pet segmentov:

All mountain / turno

Poleg vzponov in vožnje čez drn in strn ta disciplina poseben poudarek namenja spustom, ki so bolj zahtevni kot pri disciplini cross country. Na podlagi naprednih koles, ki so rezultat hitrega tehnološkega razvoja, se je iz te discipline razvila disciplina enduro, kjer so spusti primerljivi s tistimi pri disciplini spust, kolesarji pa morajo poleg spusta premagovati tudi vzpone (Žigon, 2014).

Kros (cross country)

Ta disciplina predstavlja vožnjo čez drn in strn s poudarkom na vzdržljivosti in spretnosti. Je najbolj množična disciplina gorskega kolesarjenja. Lahka kolesa so zasnovana tako, da omogočajo vožnjo po različnih terenih, ki največkrat poteka po enoslednicah ali netlakovanih cestah. Cross country kolesar išče naravo, rekreacijo in izziv, je v povprečju star med 20 in 55 let, ima nadpovprečne dohodke in je dober potrošnik. Cross country kolesarje delimo na kolesarje, ki kolesarijo na določeni destinaciji, in na kolesarje, ki potujejo iz kraja v kraj. Veliko jim pomeni zdrav način življenja in uživajo v skupinski vožnji. Pomembna dejavnika pri izbiri destinacije sta okolje, v katerem kolesarijo, ter obstoj primerne infrastrukture in storitev (Žigon, 2014).

Spust (downhill)

Bistvo te discipline je vožnja navzdol po strmem in zahtevnem terenu, pri čemer kolesarji uporabljajo posebna kolesa in zaščitno opremo. Zaradi grobega terena ter višjih doseženih hitrosti ta disciplina predstavlja večje tveganje. Spustaši se za prevoz na izhodišča poslužujejo žičniške infrastrukture ali vozil (Žigon, 2014).

Prosti slog (freeride)

Freeride je dokaj nova disciplina, ki zajema vožnjo po različnih naravnih elementih, vključuje velike skoke in druge tehnično zahtevne elemente. S to disciplino se ukvarjajo

večinoma moški, stari med 15 in 55 let, ki zelo dobro obvladajo kolo in iščejo edinstvena doživetja (Žigon, 2014).

Skoki (dirt jumping)

Disciplina skoki ali dirt jumping predstavlja vožnjo ter skakanje preko skakalnic, izdelanih iz zemlje, lesa ali kovine, ter izvajanje različnih trikov. Disciplina izvira iz podobne discipline pri BMX kolesarjenju. Tovrstni kolesarji se poslužujejo posebnih parkov in objektov (Žigon, 2014).

Gorsko kolesarjenje lahko v grobem razdelimo v tri zvrsti, saj lahko discipline prosti slog, spust in skoke štejemo med tako imenovane gravitacijske discipline.

V Strategiji razvoja kolesarskega turizma v občini Tržič (2015) je glede na tip kolesarjenja v segmentih opredeljen tip kolesa in vrsta podlage na kolesarski trasi:

- Kolesar popotnik je kolesar, ki uporablja pretežno treking kolo, vozi po asfaltnih cestah in makadamih, ki večinoma niso glavne prometnice in v večji meri potekajo po prav za to namenjeni infrastrukturi (kolesarske poti).

- Cestni kolesar je kolesar, ki uporablja cestno kolo in vozi po obstoječem cestnem omrežju z dobro asfaltno površino.

- Turni kolesar je kolesar, ki uporablja cross country ali all mountain gorsko kolo, se večinoma vozi po že obstoječih gozdnih, poljskih in pohodniških poteh. Pri spustih pa se poslužuje predvsem enoslednic (single trail).

- Gravitacijski gorski kolesar je kolesar, ki uporablja kolo za spust ali freeride, najraje na tehnično zahtevnih enoslednicah, potrebuje pa tudi namensko infrastrukturo (kolesarski parki).

- Družinski kolesar je kolesar, ki kolesari z družino in otroci in potrebuje namensko infrastrukturo.

Vsaka zvrsti gorskega kolesarjenja zahteva specifično vrsto kolesarske infrastrukture, kot je prikazano na Sliki 1. Ogris (2014) ugotavlja, da je izbira terena in poti za gorsko kolesarjenje odvisna predvsem od tehnike vožnje in namena, ki mu posameznik daje prednost. Loči med tekmovalno orientiranimi kolesarji in kolesarji, ki se vozijo iz razloga rekreacije. Tekmovalno orientirani kolesarji iščejo tehnično zahtevne poti s strmimi spusti in vzpetinami, ovinki, ovirami in brazdami, ki omogočajo skoke. Najraje imajo enosledne poti (angl. singletrail), ki ne dovoljujejo vzporedne vožnje, ker so ožje. Rekreacijsko

orientirani kolesarji pa iščejo manj zahtevne poti, kot so gozdne ceste in poti, širše od enega metra (Ogris, 2014).

Slika 1: Kolesarska infrastruktura glede na zvrst kolesarjenja (Zajc, 2016)

2.3 GORSKOKOLESARSKA INFRASTRUKTURA

V Sloveniji urejanje gorskokolesarske infrastrukture ne sledi dejstvu, da je kolesarjev med Slovenci in med obiskovalci Slovenije vse več. V večini slovenskih destinacij urejenih in legaliziranih gorskokolesarskih poti ni ali jih je zelo malo. Gorski kolesaji so prepuščeni sami sebi, kar zelo znižuje kakovost njihove izkušnje.

Strategija razvoja turističnega proizvoda kolesarjenje v Sloveniji (2005) poleg mreže poti opredeljuje številne elemente celostne ponudbe turističnega proizvoda kolesarjenje, ki jih kolesarski turist zahteva in, ki jih je potrebno upoštevati pri načrtovanju kolesarske turistične ponudbe. Ti elementi so:

- ustrezna kolesarska infrastruktura (optimalna izkoriščenost naravnih danosti, povezanost med turističnimi centri in turističnimi atrakcijami, čim večje število kolesarskih poti povezanih v krožni tok, urejenost, varnost),
- opremljenost, z ustrezno signalizacijo (informacijske table in preostala spremljajoča signalizacija),
- kolesarju prilagojene namestitve,
- ustrezna in glede na turistično kolesarsko mrežo razporejena spremljajoča ponudba – servis koles, nabava in najem koles, info točke, počivališča,
- ponudba specifičnih, ciljno usmerjenih programov – npr. MTB parki,
- ustrezna predstavitev kolesarske destinacije – prospekti, zemljevidi, vodiči, primerne in pregledne internetne strani,
- organizatorji vodenih kolesarskih tur,
- organizatorji permanentnega izobraževanja in usposabljanja,
- atraktivna dodatna ponudba (wellness ponudba, kulturne prireditve, ...),

- administrativno telo, ki skrbi za izvajanje in nadzor standardizacije,
- kolesarski dogodki in tekmovanja.

Za razvoj gorskega kolesarjenja so zelo pomembni prav vsi zgoraj našteti elementi. V diplomski nalogi sem se posvetila predvsem možnostim za umestitev gorskokolesarskih poti na izbranem območju in zato v nadaljevanju podrobno predelala predvsem zakonodajo, ki omogoča urejanje gorsko kolesarske infrastrukture. Torej infrastrukture, ki je vmeščena v naravno okolje in je čim manj vezana na asfaltirane ceste in široke makadamske gozdne ceste. Kajti, kot ugotavljata Zajc in Berzelak (2014) v raziskavi Gorsko kolesarjenje v naravnem okolju (na temo navad, značilnosti voženj in razumevanja problematike kolesarjenja v naravnem okolju) je vožnja z gorskim kolesom po poteh v naravnem okolju v samem bistvu gorskega kolesarjenja, načina doživljanja narave in preživljanja prostega časa.

2.4 VPLIVI GORSKEGA KOLESARJENJA NA OKOLJE

Vsaka človeška dejavnost ima vpliv na okolje in naravo, gorsko kolesarjenje pri tem ni izjema (Zajc in Berzelak, 2014), zato v nadaljevanju zelo na kratko predstavljam tudi to problematiko.

Drofenik (2012) vplive gorskih kolesarjev na okolje razdeli v štiri kategorije: vpliv na vegetacijo, vpliv na prst, vpliv na kvaliteto vode in vpliv na živali. Končno sklene, da so posledice gorskega kolesarjenja na dobro vzdrževanih poteh minimalne oziroma podobne primerljivim oblikam rekreacije v naravi. Posebej opozarja na ranljivost okolja v času deževja, taljenja snega, na strmih pobočjih in v paritvenem obdobju živali.

Tekavčič (2014) okoljske učinke rekreacijske rabe poti razdeli v šest kategorij: izguba vegetacije in spremembe v sestavi rastlinskih vrst, zbijanje prsti, erozija, zastajanje vode, slabšanje kakovosti vode in motenje živali. Opozarja, da obstaja veliko oblik gorskega kolesarjenja z različno opremo na različni podlagi, zato ne moremo enoznačno govoriti o vplivih na okolje ter, da so vplivi vožnje nedvomno večji pri večji hitrosti, manj kontrolirani vožnji, na strmih predelih in v mokrih pogojih.

Na spletni strani IMBA je nabor različnih znanstvenih raziskav s področja ocenjevanja vplivov gorskega kolesarjenja na okolje, kjer različne študije pridejo do enakih zaključkov (Kupec, 2014):

- vpliv kolesarjev v primerjavi z vplivom drugih uporabnikov poti je manjši ali enak,
- na večjih naklonih je vpliv vseh uporabnikov poti večji kot na manjših naklonih,
- kolesarji ustvarijo večji vpliv na podlago pri vožnji navzgor kot navzdol,

- strižna sila gume kolesa na podlag je manjša kot sila pohodnega čevlja na enakem terenu.

Kljub študijam na področju vplivov gorskega kolesarjenja na okolje, kjer so rezultati pokazali minimalno škodo v primerjavi z ostalimi uporabniki, velja splošno prepričanje, da kolesarjenje v okolju povzroča erozijo, uničuje koreninske sisteme, plaši živali in slabša stanje poti (Kupec, 2014). Ogris (2014) iz številnih študij povzema ugotovitev, da gorsko kolesarstvo ni za okolje nič bolj škodljivo kot pohodništvo, saj gre večinoma za turno kolesarjenje in da ostale zvrsti (kros, spust, freeride) spadajo na posebna, za to namenjena območja, ki morajo biti označena in po potrebi zavarovana.

2.5 KONFLIKTI V PROSTORU

Zaradi trenda razvoja kolesarjenja, ki se je iz cest premaknilo v naravno okolje, prihaja do konfliktov z drugimi uporabniki prostora, ki so pred pojavom gorskih kolesarjev v naravnem okolju bili v le tem sami. Ti uporabniki so lovci, kmetje, gozdarji, pohodniki, lastniki zemljišč in drugi.

Splošna prepoved za gorske kolesarje zagotovo ni rešitev, saj je kolesarjev in gorskih kolesarjev v naravnem okolju vse več. Potrebno je določiti območja oziroma trase, kjer se s kolesom sme, kje ne sme ter kdaj in na kakšen način. Potrebno je določiti režim na poteh ter nadzor nad kršitelji.

Za potrebe urejanja režima na planinskih poteh, ki so primerne za dvonamensko rabo, je Planinska zveza Slovenije ustanovila Komisijo za turno (gorsko) kolesarstvo z nalogo, da usmerja delovanje turnih (gorskih) kolesarjev. Komisija je med drugim določila tudi pravila gibanja kolesarjev na planinskih poteh. Ta pravila veljajo za dvonamenske planinske poti:

- na dvonamenskih planinskih poteh imajo absolutno prednost pešci / pohodniki,
- pri srečevanju pohodnikov in kolesarjev so se kolesarji dolžni ustaviti in počakati, da gredo pohodniki mimo,
- še posebej obzirni in previdni morajo biti kolesarji do pohodnikov z otroki,
- kadar se kolesarji približujejo pešcem / pohodnikom od zadaj, so jih dolžni pravočasno glasno opozoriti (Merila ..., 2012).

Komisija za turno kolesarstvo je ta pravila nadgradila s Priporočili turnim (gorskim) kolesarjem, ki jih je povzela po Pravilih kolesarstva Mednarodne gorsko kolesarske organizacije IMBA (Priporočila ..., 2012):

- Kolesari samo, kjer je to dovoljeno. Na poteh v dvonamenski rabi imajo pešci prednost. Po gozdovih, travnikih in drugih vrstah brezpotja se ne vozi. Upoštevaj zapore poti. Izogibaj se prečenju privatnih zemljišč, kjer kolesarjenje ni dovoljeno.
- Ne puščaj sledi. Kolesari podlagi primerno. Razmočena podlaga se hitreje poškoduje. Ne zaviraj z blokiranim zadnjim kolesom. Uporabljaj obstoječe poti, ne delaj novih in ne delaj bližnjic. Kar si prinesel v naravo, odnesi domov.
- Ne plaši živali. Nenadni pojav, hiter gib, hrup, plaši živali. Živalim pusti dovolj prostora, da se lahko umaknejo. Bodi pozoren, ko pelješ mimo konja, in upoštevaj navodila jezdeca. Lese pusti tako, kot si jih našel.
- Obvladuj kolo. Upoštevaj hitrostne omejitve, priporočila in lastne sposobnosti. Za ovinki in mrtvimi koti vedno pričakuj ovire ali druge uporabnike. Bodi previden.
- Spoštuj ostale uporabnike. Ne plaši drugih in oznani, da prihajaš. Prijateljski pozdrav je vedno dobrodošel. Bodi uvideven in upočasni vožnjo, vzpostavi komunikacijo, če je potrebno, se umakni oziroma sestopi s kolesa. Ponudi pomoč, če je to potrebno. Izberi manj obiskane poti.
- Načrtuj ture. Vedno upoštevaj stanje lastne opreme, lastne sposobnosti ter teren, kamor se odpravljaš in se temu primerno pripravi. Bodi samozadosten, vzdržuj opremo, s seboj nosi potrebne zaloge živil, prvo pomoč in rezervno opremo (tehnična oprema, oblačila). Dobro izpeljana tura je v zadovoljstvo in ne v breme drugim. Vedno nosi čelado in drugo primerno zaščitno opremo.

3 PREGLED ZAKONODAJE

Gorsko kolesarjenje v Sloveniji urejajo številne zakonske podlage, kar zelo močno ovira razvoj gorskega kolesarjenja. V okviru tega poglavja podrobneje predstavljam pomembnejše predpise, ki urejajo vožnjo v naravnem okolju.

3.1 ZAKON O OHRANJANJU NARAVE (ZON)

V Sloveniji vožnjo s kolesom v naravnem okolju ureja Zakon o ohranjanju narave (2004), ki določa ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot.

Zakon o ohranjanju narave določa, da je vožnja s kolesi:

- dovoljena po utrjenih poteh v naravnem okolju, če temu ne nasprotuje lastnik ali upravljalec poti. Za utrjeno pot se šteje pas zemljišča, ki se uporablja za hojo ali vožnjo in je za ta namen tudi utrjen.

Vožnja po urejenih poteh in stezah je dovoljena pod pogojem, da z vožnjo ne uničujemo okolja in da kolesarjenje ne poteka po območju naravnih vrednot oziroma po zavarovanih območjih, kjer veljajo nekatere prepovedi.

Zakon o ohranjanju narave se v okviru določil glede kolesarjenja po planinskih poteh ter v gozdnem prostoru navezuje na Zakon o planinskih poteh (2007) in Zakon o gozdovih (1993), ki jih predstavljam v nadaljevanju.

3.2 ZAKON O GOZDOVIH (ZG)

Zakon o gozdovih (1993) določa, da je vožnja s kolesi:

- dovoljena na gozdnih cestah, če z režimom uporabe gozdne ceste ni določeno drugače; gozdne ceste morajo biti označene kot gozdne ceste, uporabniki pa jih uporabljajo na lastno odgovornost;
- dovoljena na gozdnih vlakah in drugih poteh, če so le te označene;
- ni dovoljena zunaj gozdnih cest, izjema je le reševanje.

Poleg zgoraj navedenih določil je za umeščanje gorskokolesarskih poti v prostor pomembna Conacija gozdnega prostora z vidika njegove rabe za rekreacijo in turizem (2015), ki je bila izdelana ob izdelavi območnih gozdno gospodarskih načrtov Republike Slovenije za obdobje 2011 – 2020.

Conacija je strokovna podlaga za odločanje v zvezi s posegi v gozd oziroma gozdni prostor, ki omogoča strokovno učinkovito in enotno usmerjanje dejavnosti v gozdovih. Conacija upošteva vse razpoložljive strokovne podlage, ki so pomembne za presojo okoljske vrednosti posameznega gozdnega prostora in primernosti posameznih oblik rekreacije v njih: gozdni rezervati, varovalni gozdovi, druga zavarovana naravna območja, območja poudarjenih funkcij gozdov, tipe krajin, območja Natura 2000, ekološko pomembna območja (EPO), mirne cone ter zimovališča divjadi (Conacija ..., 2015).

Conacija gozdnega prostora z vidika njegove rabe za rekreacijo in turizem (2015) določa:

- cona A - kolesarjenje je prepovedano, označitev kolesarskih poti ni možna. Dovoljena je samo hoja po označeni planinski ali drugi poti, ki vodi skozi gozdni rezervat ali po njegovem robu.
  Vključene kategorije gozdnega prostora:
  - gozdni rezervati.

- cona B - vožnja s kolesi je možna po strokovni presoji.
  Vključene kategorije gozdnega prostora:
  - 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti in rastišča divjega petelina
  - 1. stopnja hidrološke funkcije
  - I. in II. stopnja IUCN (Svetovna zveza za varstvo narave, angl. International Union for Conservation of Nature) v zavarovanih območjih,
  - 1. stopnja funkcije varovanja naravnih vrednost,
  - 1. stopnja poučne funkcije,
  - 1. stopnja funkcije varovanja kulturne dediščine,
  - mirne cone, zimovališča za divjad,
  - 1. stopnja lovnogospodarske funkcije.

- cona C - vožnja s kolesi je možna po označenih vlakah.
  Vključene kategorije gozdnega prostora:
  - varovalni gozdovi,
  - območja Natura 2000,
  - ekološko pomembna območja (EPO),
  - 2. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti,
  - 2. stopnja hidrološke funkcije,
  - TNP - razen dogovorjenih območij (A, B ali D),
  - krajinski parki – razen dogovorjenih območij.

- cona D - druga območja.
  Vključene kategorije gozdnega prostora:
  - vsa druga območja.

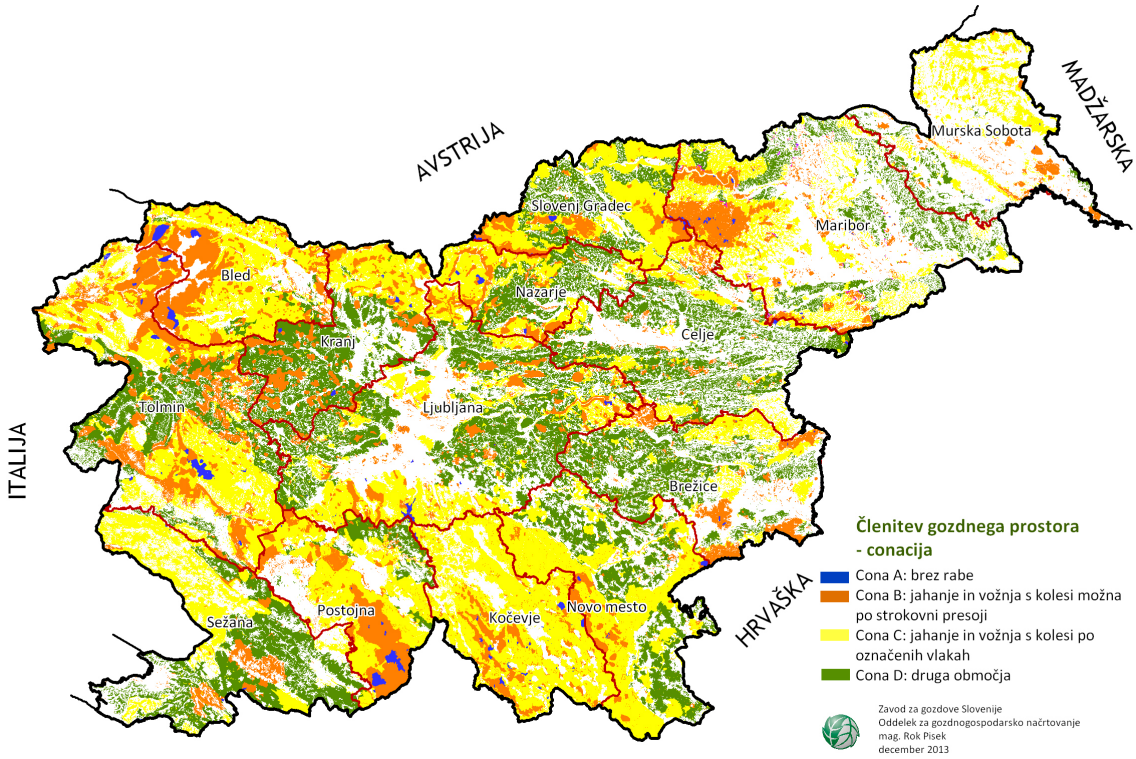

Slika 2: Členitev gozdnega prostora - conacija (Conacija ..., 2015)

Deleži površin posameznih con v Sloveniji so naslednji: cona A: 1 %, cona B: 21 %, cona C: 46 %, cona D: 32 % (Conacija ..., 2015)

Skratka, v območjih conacije B, C in D lahko poti za kolesarjenje sporazumno določijo in označijo lastniki gozdov, Zavod za gozdove in pristojna lokalna skupnost. V primeru, da poti niso označene, kolesarjenje tudi v območjih B, C in D ni dovoljeno.

3.3 ZAKON O PLANINSKIH POTEH (ZPlanP)

Zakon o planinskih poteh (2007) določa, da z gorskimi kolesi:

- vožnja ni dovoljena po planinskih poteh, ki ne potekajo po poljskih poteh ali gozdnih prometnicah;
- vožnja ni dovoljena po poljskih poteh in gozdnih prometnicah, če je takšna vožnja prepovedana na podlagi predpisov, ki urejajo varstvo narave, gozdarstvo ali lovstvo;
- vožnja je dovoljena po planinskih poteh, ki jih na predlog skrbnika poti, določi minister pristojen za šport, in so ustrezno označene.

Merila za dvonamensko rabo planinskih poti so predvidela, da se odprejo planinske poti, ki vodijo po prometnicah in so bile grajene za vožnjo. Preostale planinske poti je mogoče odpreti le na predlog in s soglasjem skrbnika planinske poti. Določena so izhodišča za izbor, kje vožnja ni dovoljena, tehnični kriteriji za izbor poti, primernih za dvonamensko rabo, in pogoji za nastanek dvonamenske poti (Strategija razvoja kolesarskega ..., 2015).

ZPlanP ureja možnost skupne rabe nekaterih planinskih poti za hojo in turno kolesarjenje, vendar pa ne opredeljuje pravil gibanja kolesarjev na planinskih poteh. Zato je bila pri PZS ustanovljena Komisija za turno kolesarstvo (KZS) z nalogo, da usmerja delovanje turnih kolesarjev (pravilnik, priporočila, izobraževanje, označevanje poti...).

Skrbniki planinskih poti so planinska društva (PD), katerih naloga je vzdrževanje markiranih planinskih poti. Markirane planinske poti delimo na dvoslednice in enoslednice. Dvoslednice so markirane ceste ter gozdne in poljske prometnice, ki so v osnovi grajene za vožnjo z vozili. Enoslednice pa so markirane planinske steze (Rovan, 2016).

Komisija za turno kolesarstvo (KTK) pri PZS pri urejanju področja turnega kolesarstva (gorsko kolesarjenje) zagovarja prepričanje, da naj bi bile vse markirane dvoslednice odprte (če to ni v nasprotju z drugimi zakoni), enoslednice (steze) pa se lahko odpirajo po sprejetih tehničnih kriterijih kot dvonamenske poti. Za nemarkirane poti tako predlaga odprtje vseh dvoslednic, o nemarkiranih enoslednicah pa še ni bilo sprejeto jasno uradno stališče. Doseči bi bilo treba tudi odprtje vseh nemarkiranih enoslednic (ob strokovno utemeljenih izjemah), vendar pa bi to bilo v nasprotju z Zakonom o gozdovih (1993), ki zahteva označitev vseh poti (Strategija razvoja kolesarskega ..., 2015).

Glavna tehnična kriterija za izbor planinskih poti, primernih za dvonamensko rabo, ki jih določa PZS, sta minimalna svetla širina poti 1,5 m (njena hodna površina je lahko bistveno ožja) in maksimalen 20% povprečen naklon poti (Merila ..., 2012).

Naj v okviru tega navedem še, da planinska pot ni odmerjena v samostojno parcelo, ampak je sestavni del zemljiške parcele, preko katere poteka. Glede na ZPlanP so lastniki parcel pristali v njihovo uporabo le za namene hoje ne pa tudi za vožnjo, kar pomeni, da je potrebno za namen legalizacije poti za kolesarjenje pridobiti soglasje lastnikov zemljišča in planinskih društev, ki pot oskrbujejo in vzdržujejo.

3.4 ZAKON O KMETIJSKIH ZEMLJIŠČIH (ZKZ)

Zaradi protislovij, ki se pojavljajo v okviru določil same zakonodaje, v sklopu obravnavanega poglavja navajam še določilo Zakona o kmetijskih zemljiščih (2011), ki poljsko pot opredeljuje kot pomožni kmetijski objekt, ki se lahko uporablja le v kmetijske

namene. Navedeno pa je v protislovju z določilom Zakona o ohranjanju narave, ki vožnjo s kolesom po utrjenih poteh v naravnem okolju dovoljuje, če temu ne nasprotuje lastnik ali upravljalec omenjene poti.

Zakon o kmetijskih zemljiščih določa:

- poljske poti, kot pomožne kmetijske objekte, se lahko uporablja le v kmetijske namene.

Zakon o ohranjanju narave določa:

- vožnja s kolesom je dovoljena po utrjenih poteh v naravnem okolju, če temu ne nasprotuje lastnik ali upravljavec poti.

V zvezi z omenjeno problematiko je Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) na državljansko pobudo izdalo mnenje glede vožnje s kolesi po poljskih poteh z dopisom št. 007-403/2014/146 z dne 29. 10. 2014. V njem ugotavlja, da je v naravnem okolju vožnja s kolesi dovoljena po utrjenih poteh, če temu ne nasprotuje lastnik ali upravljavec poti. Poljska pot pa ustreza kriteriju iz prvega odstavka 28. d člena Zakona o ohranjanju narave (2004), po katerem je utrjena pot, pas zemljišča, ki se uporablja za hojo ali vožnjo in ki je za ta namen tudi utrjen (Zajc, 2015).

3.6 SKLEP O ZAKONIH

Za presojo ali je vožnja s kolesom v naravnem okolju skladna s predpisi ali ne moramo najprej ugotoviti, kakšen status ima pot, po kateri se kolesar vozi. Na podlagi statusa poti je potrebno določiti zakon, ki to pot določa in nato s pomočjo vsebine zakona ugotoviti, ali je vožnja zakonita ali ne.

Slovenska zakonodaja dovoljuje vožnjo s kolesom po planinskih, gozdnih in kmetijskih poteh le tam, kjer je to izrecno dovoljeno in kjer so izpeljani ustrezni postopki za legalizacijo vožnje po takšnih poteh. Torej zahteva predhodno pridobivanje dovoljenj, soglasij in sredstev.

Zbiranje soglasij lastnikov zemljišč je dolgotrajen proces. Par kilometrov dolga kolesarska trasa lahko prečka na stotine zemljišč in za legalizacijo celotne trase je potrebno soglasje vseh lastnikov. Pri postopkih legalizacije so občine in lokalne skupnosti kot izvršitelji legalizacije prepuščene same sebi ter svojim finančnim zmožnostim in času in tudi zato je stanje na področju gorskega kolesarjenja neurejeno.

Za uspešno doseganje legalizacije gorskokolesarskih poti bi zakonodajalec moral gorsko kolesarjenje dovoliti na vseh obstoječih poteh (tako kot pešcem dovoljuje hojo) in pri tem na podlagi predhodne analize z uporabo utemeljenih argumentov določiti, kot prepovedana le območja, kjer bi bilo gorsko kolesarjenje omejeno ali izrecno prepovedano.

3.6 ZAKONSKA DOLOČILA GLEDE UPORABE POTI

Gorski kolesarji v naravnem okolju kjub prepovedim večinoma izkoriščajo že obstoječo infrastrukturo (poti, kolovoze, gozdne ceste, vlake, mulatiere). V nadaljevanju predstavljam opise poti, na katerih se gorsko kolesarjenje že dogaja, ter ugotavljam, ali je vožnja po teh poteh dovoljena ali ne.

Poljska pot

Uredba o vrstah objektov glede na zahtevnost (2008) določa, da je poljska pot ozek pas zemlje, pripravljen za hojo ali vožnjo kmetijske mehanizacije, če je njegova dolžina do 1 km, širina pa do 2,5 m. Poljska pot ustreza tudi kriteriju iz prvega odstavka 28. d člena Zakona o o ohranjanju narave (2004), po katerem je utrjena pot pas zemljišča, ki se uporablja za hojo ali vožnjo in je za ta namen tudi utrjen.

Slika 3: Poljska pot (foto: Repič P., 2016)

Slika 4: Enoslednica na kmetijskem zemljišču (foto: Repič P., 2016)

Gorsko kolesarjenje je na takšnih poteh glede na Zakon o ohranjanju narave (2004) dovoljeno, če temu ne nasprotuje lastnik oziroma upravljalec zemljišča.

Gozdne ceste in gozdne vlake

Zakon o gozdovih (1993) določa, da so gozdna infrastruktura gozdne prometnice (gozdne ceste, vlake in stalne žičnice) in drugi objekti v gozdovih, namenjeni predvsem gospodarjenju z gozdovi. So javnega značaja, kar pomeni, da jih lahko na lastno odgovornost uporabljajo tudi drugi.

Gorsko kolesarjenje na gozdnih cestah je dovoljeno, če so gozdne ceste označene in če je z režimom uporabe vožnja dovoljena. Režim uporabe določi Zavod za gozdove skupaj z lastniki zemljišč (Zakon o gozdovih, 1993).

Gozdne vlake so grajene ali negrajene gozdne prometnice, namenjene spravilu lesa. V gozdarskih območnih načrtih so določena območja, na katerih je na označenih gozdnih vlakah ali drugih poteh mogoča vožnja s kolesom (Zakon o gozdovih, 1993).

Slika 5: Gozdna cesta (foto: Repič P., 2016)

Slika 6: Gozdna vlaka (foto: Repič P., 2016)

Slika 7: Enoslednica v gozdu (foto: Repič P., 2016)

Kolovoz

Kolovoz ustreza kriteriju iz prvega odstavka 28. d člena Zakona o ohranjanju narave (2004), po katerem je utrjena pot, pas zemljišča, ki se uporablja za hojo ali vožnjo in je za ta namen tudi utrjen.

Slika 8: Kolovoz (foto: Repič P., 2016)

Planinska pot

Zakon o planinskih poteh (2007) določa, da je planinska pot ozek pas zemljišča, praviloma na gričevnatem, hribovitem in goratem svetu, namenjen za hojo, tek ali plezanje. Planinska pot je lahko obstoječa pešpot ob javni prometni površini, poljska pot ali ustrezna gozdna prometnica, lahko pa je tudi samostojna, praviloma največ en meter široka, le v nujnih primerih z naravnim materialom utrjena pohodna trasa.

Gorsko kolesarjenje po planinskih poteh praviloma ni dovoljeno. Velja pa določilo, da je vožnja z gorskim kolesom (ob upoštevanju omejitev, ki veljajo glede vožnje po planinskih poteh) lahko dovoljena po planinski poti, ki jo določi minister pristojen za šport po prej podanem predlogu skrbnika planinske poti (Zakon o planinskih poteh, 2007). To so tako imenovane poti v dvonamenski rabi.

Slika 9: Planinska pot (foto: Štulc Zornik D., 2015)

Poti v dvonamenski rabi

Poti v dvonamenski rabi so planinske in gozdne poti, ki jih poleg pešcev lahko izjemoma uporabljajo tudi kolesarji. Seznam kriterijev za določitev dvonamenske rabe poti je nastal po priporočilih Planinske zveze Slovenije. Merila za dvonamensko rabo planinskih poti (2012) so določena na podlagi izhodišč za izbor, na podlagi določanja infrastrukture kjer vožnja s kolesi ni dovoljena, na podlagi tehničnih kriterijev za izbor planinskih poti, primernih za dvonamensko rabo, pogojev za dvonamenske planinske poti, priporočil gorskim kolearjem glede vedenja, prav tako so določene naloge strokovnega odbora za izvajanje kriterijev o dvonamenski rabi planinskih poti, določen je postopek pridobitve dvonamenske rabe, vsebovane pa so tudi določbe glede varnosti in odgovornosti na omenjenih poteh (Merila ..., 2012).

Mulatiera

Mulatiere so poti, po katerih so v prvi svetovni vojni z mulami oskrbovali vojake na višje ležečih mestih. Mulatiera ustreza kriteriju iz prvega odstavka 28. d člena Zakona o ohranjanju narave (2004), po katerem je utrjena pot, pas zemljišča, ki se uporablja za hojo ali vožnjo in ki je za ta namen tudi utrjen.

Slika 10: Mulatiera (foto: Repič P., 2016)

4 IZBRANO OBMOČJE

4.1 PREDSTAVITEV OBMOČJA

Izbrano območje je ožje območje občine Bovec, ki zajema Bovško kotlino z okolico. Za to območje je v rabi ime Bovško. Nekateri s tem imenom poimenujejo celotno območje občine Bovec, v tej nalogi pa se ime Bovško nanaša na ožji del občine, kot prikazuje spodnja slika (Slika 3).

Bovško je turistična destinacija, ki se ponaša s pestro izbiro športnih aktivnosti na prostem. Po podatkih LTO Bovec so glavni razlogi za obisk občine pohodništvo, sprostitev in oddih, ter športne aktivnosti na vodah, v zadnjih letih pa pridobiva na pomenu tudi kolesarstvo (Humar, 2015). Ker je večina nastanitvenih kapacitet ter agencij, ki izposojajo kolesa, skoncentriranih prav v Bovški kotlini, sem se v diplomski nalogi omejila na območje Bovške kotline, ter na gorskokolesarske ture z izhodiščem v Bovcu.

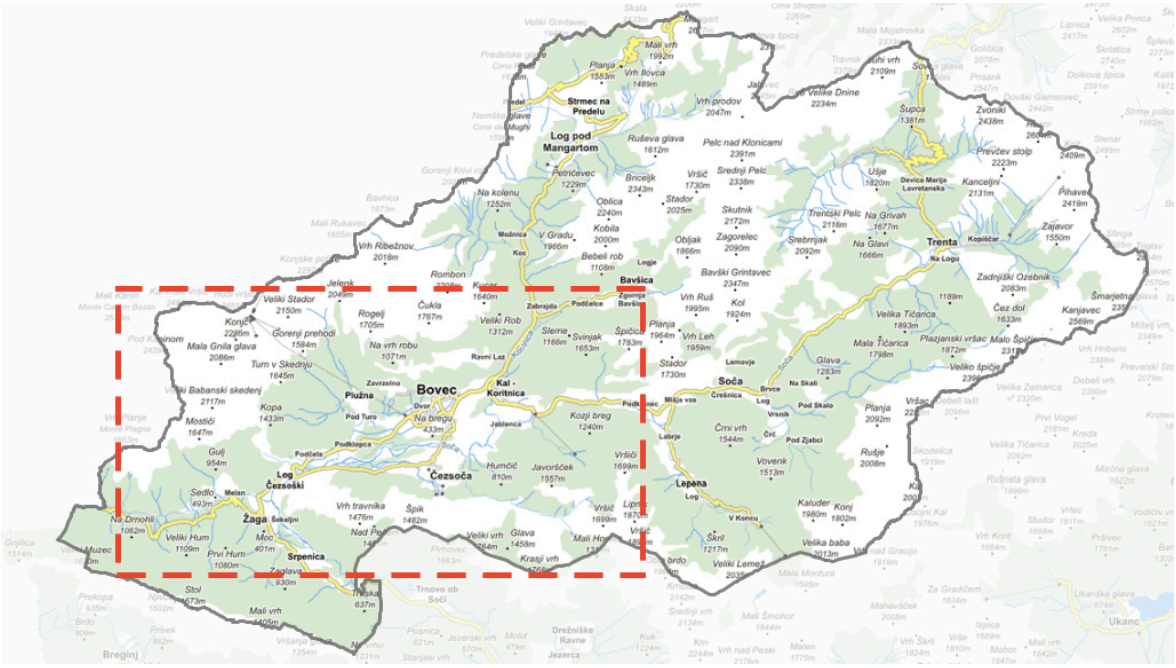

Slika 11: Izbrano območje znotraj občine Bovec (Prostorski ..., 2016)

4.1.1 Občina Bovec

Občina Bovec je del goriške statistične regije in obsega 13 naselij: Srpenica, Žaga, Log Čezsoški, Plužna, Bovec, Čezsoča, Bavšica, Log pod Mangrtom, Strmec, Kal-Koritnica, Soča, Lepena in Trenta. Meji na slovenski občini Kobarid in Kranjska Gora ter na italijanske občine Trbiž (Tarvisio), Kluže (Chiusaforte) in Rezija (Resia). Občina je

dostopna preko gorskih prelazov Predel (1156 m), Vršič (1611 m) in Učja (650 m) ter po regionalni cesti Nova Gorica - Bovec. Središče občine je mesto Bovec, ki je hkrati tudi turistično središče občine (Predstavitev ..., 2008).

Relief

Za občino Bovec je značilen razgiban relief. Poseben pečat dajejo območju visoke gore ter globoko zarezani dolini Soče in Koritnice s pritoki. Za območje so značilna strma pobočja, tako v nižjih in srednjih legah, kot v višinah. Rečne doline so zelo globoko vrezane in njihova dna se, glede na okolico, nahajajo na zelo nizkih nadmorskih višinah. Tako Soča ob sotočju s Koritnico teče samo 370 m nad morejem (Melik, 1962).

Podnebje

Zaradi mediteranskega podnebnega vpliva, ki sega navzgor po Soški dolini, Bovško, kljub alpski legi nima izrazitih zim z debelo snežno odejo. Mediteranski vpliv preprečuje mrzle in s snegom obdarjene zime, več snega je le v visokogorju (Žagar, 2013). Soška dolina ter dolina Koritnice imata zmernocelinsko podnebje, višji deli pa imajo gorsko podnebje (Košmrl, 2006).

Količina padavin je bistveno višja od ostalih delov Slovenije (Žagar, 2013). Julijske Alpe so s 3200 mm padavin na leto eden izmed najbolj namočenih predelov Alp in Evrope nasploh. Padavine so na območju prisotne skozi celo leto, načeloma velja, da jih je jeseni več, kot pomladi (Bembič, 2014).

Temperatura zraka se niža v smeri proti izviru Soče, v stranskih dolinah v smeri proti izvirom vodotokov, ki tečejo po njih, v visokogorju pa z nadmorsko višino. Zaradi vpliva morja je jesen navadno toplejša od pomladi. Povprečne januarske temperature, izmerjene na meteorološki postaji Bovec, v obdobju od leta 1961 do leta 1990, so bile med 0°C in -3°C, julijske, pa med 15°C in 20°C (Bembič, 2014).

Število dni s snežno odejo narašča po dolinah navzgor, glede na nadmorsko višino in ekspozicijo. Tako je pri izviru Soče v povprečju 130 dni s snežno odejo, v dolini Loške Koritnice 151 dni, v Bovcu pa 71 dni (Bembič, 2014).

Rastje

Mediteranski podnebni vpliv se odraža tudi v rastju, saj listavci prevladujejo nad iglavci, kar ni značilno za alpski svet (Žagar, 2013). Najnižje gozdne predele porašča bukov gozd, ponekod črni bor. Z naraščanjem nadmorske višine se pojavita smreka in macesen. Nad gozdno mejo rasteta večinoma rušje in slečnik (Bembič, 2014).

Prebivalstvo

Občina Bovec je četrta največja občina (367 km^2) in druga najredkeje poseljena občina v Sloveniji (8,7 preb/km^2). Poselitev je omejena na dna dolin in kotline. Po podatkih Statističnega urada je v prvem polletju 2015 v občini Bovec živelo 3134 oseb (0,15 % prebivalstva Slovenije), od teh je bilo registriranih 1195 delovno aktivnih oseb. Občina ima na račun večjega števila starejših oseb, visok delež neaktivnega prebivalstva (50,3 %). Največji zaposlovalec v občini je industrija (Bembič, 2014)

Delež brezposelnih v občini (8,1 % v letu 2015) je skoraj vedno nižji od slovenskega povprečja (12 % v letu 2015). Razmeroma ugodno stanje je rezultat poslovanja dveh večjih proizvodnih gospodarskih družb, delovnih mest v turizmu ter posebne demografske strukture. Po zaprtju smučišča Kanin, so opazna močna nihanja v številu brezposelnih med poletnim in med zimskim časom. Brezposelnost je nizka tudi na račun odseljevanja mladih aktivnih prebivalcev (Sovdat, 2016).

Turizem

Ljubitelji gora so začeli Bovško obiskovalti ob koncu 19. stoletja. Med vojnama je območje obiskalo 4.000 ljudi. Turistični obisk Bovškega se je močno povečal šele z izgradnjo hotela Alp v letu 1963. Obisk je ostal izrazito sezonski, skoncentriran na poletne mesece. Za razširitev sezone so leta 1974 odprli visokogorsko smučišče Kanin ter hotel Kanin v Bovcu. Zimski del sezone je kmalu začel konkurirati letnemu. Obisk je bil največji, ko je bilo leta 1983 dokončano apartmajsko naselje Kaninska vas, takrat so v Bovcu zabeležili 39.777 gostov. Do osamosvojitve Slovenije je Bovško beležilo velik obisk z rahlim upadanjem. Po osamosvojitvi leta 1991 je, zaradi vpada obiska gostov iz ostalih jugoslovanskih republik, obisk Bovškega drastično padel. Sčasoma je, predvsem zaradi pomanjkanja vlaganj v infrastrukturo, zimska ponudba izgubljala na konkurenčnosti in zimski turizem na Bovškem si ni več opomogel. Z zaprtjem smučišča Kanin ter hotelov Alp in Kanin leta 2013 je zimski del sezone na Bovškem praktično zamrl. Obisk Bovškega je bil skoncentriran na poletne mesece (predvsem julij in avgust) tudi pred zaprtjem smučišča (Bembič, 2014).

Po podatkih LTO Bovec je občino v letu 2015 obiskalo 93.253 stacionarnih gostov, ki so skupaj ustvarili 226.402 nočitev. Gostov je kar 39% več kot v letu 2014 in 5% več kot leta 2011, ko sta bila še odprta tako smučišče kot hotel Kanin (Humar, 2015).

Preglednica 1: Nočitve, prihodi in doba bivanja gostov v občini Bovec (Humar, 2015)

2015	Domači	Tuji	Skupaj
Nočitve	41.849	184.553	226.402
Prihodi	21.327	71.926	93.253
Doba bivanja	2,0	2,6	2,4

V letu 2015 je bilo julija in avgusta realiziranih 66,3% vseh letnih nočitev (leta 2014 63,5%), v obdobju od začetka maja do konca septembra pa 94,9% vseh letnih nočitev (leta 2014 93,5%) (Humar, 2015).

Preglednica 2: Struktura obiskovalcev po nacionalnosti (Humar, 2015)

	Država	Prihodi	Nočitve	Povpr. doba bivanja	Delež
1	Nemčija	19.682	62.038	3,2	28,7%
2	Slovenija	20.369	39.901	2,0	18,5%
3	Češka republika	7.855	18.859	2,4	8,7%
4	Avstrija	6.912	14.374	2,1	6,7%
5	Nizozemska	3.803	14.353	3,8	6,6%
6	Madžarska	4.567	9.787	2,1	4,5%
7	Italija	4.322	8.788	2,0	4,1%
8	Belgija	2.610	7.394	2,8	3,4%
9	Združeno kraljestvo	2.504	7.224	2,9	3,3%
10	Francija	2.692	5.089	1,9	2,4%
11	Slovaška	2.456	5.067	2,1	2,3%
12	Poljska	1.635	3.805	2,3	1,8%
13	Švica	1.240	2.838	2,3	1,3%
14	ZDA	1.366	2.499	1,8	1,2%

Na seznamu gostov občine se nahaja več kot 55 različnih narodnosti od katerih prvih pet prispeva 72% nočitev, prvih deset pa kar 89% nočitev. Najdlje časa se zadržijo Nizozemci. Prihodov domačih gostov je največ - več kot nemških, vendar Nemci ostanejo na Bovškem v povprečju kar 1,2 dni dlje in zato prispevajo veliko več k skupnemu številu nočitev (Humar, 2015).

Preglednica 3: Razlogi za obisk (Humar, 2015)

Razlogi za obisk	%
Butični turizem	0,9
Festivalsko dogajanje, prireditve	1,6
Gastronomija	3,5
Kolesarstvo	**7,4**
Motoristi	0,9
Padalstvo	2,5
Pohodništvo	**22,8**
Poslovna srečanja	0,1
Priprave športnikov	0,7
Ribolov	1,6
Sprostitev in oddih	**28,0**
Športne aktivnosti na vodah	**14,6**
Team building	0,6
Tranzit	1,9
Turizem na kmetijah	1,3
Zgodovinski turizem	**10,1**
Drugo	1,5

Pohodništvo, sprostitev in oddih ter športne aktivnosti na vodah so že dolgo glavni razlogi za obisk občine Bovec, v zadnjih letih pa pridobivata na pomenu kolesarstvo in zgodovinski turizem (Humar, 2015).

4.1.2 Bovška kotlina / Bovško / Bovec z okolico

Ozki alpski dolini Soče in Koritnice se pri Bovcu razširita v prostorno kotlino, ki jo iz vseh strani obdajajo visoke gore: Kanin (2.587 m), Prestreljenjik (2.499 m), Rombon (2.208 m), Polovnik (1.482 m) in Javorščček (1.557 m) (Bembič, 2014). Reka Soča priteče v kotlino med Javorščkom in Svinjakom (1.653 m), reka Koritnica pa med Svinjakom in Rombonom.

Ob koncu zadnje ledene dobe so, z odmikanjem ledenikov, v alpskih dolinah nastale številne prodne terase. Prav v Bovški kotlini, na desnem bregu Soče, se nahaja največja terasa v posočju, Bovška terasa (5 km^2). Na njej leži mestno naselje Bovec. Nad vasjo Čezsoča, na levem bregu Soče, pa je ohranjenih kar šestih stopničastih teras (Košmrl, 2006).

Slika 12: Bovška kotlina (Foto: Repič P., 2014)

4.2 PREGLED PROSTORSKIH USMERITEV IN OMEJITEV

Občinski prostorski načrt občine Bovec (2008) določa, da se občinske kolesarske poti naveže na regionalno kolesarsko omrežje, na omrežje sosednjih občin in tudi na italijansko stran. V nadaljevanju določa, da turistična in rekreacijska ponudba bovškega temelji na športno rekreacijskih »adrenalinskih« dejavnostih, ki za izvajanje potrebujejo specifične naravne danosti in da je zaradi velike naravne kakovosti območja potrebno turistično rekreativne dejavnosti usklajevati z naravovarstvenimi interesi (Občinski ..., 2008).

V pripravi je nova Strategija razvoja trurizma na Bovškem. Strategija razvoja turizma na Bovškem iz leta 2005 pravi, da je na Bovškem velik potencial za razvoj kolesarjenja ter da je potrebno predvideti razvoj kolesarskih poti s spremljajočo ponudbo (izposoja in servis koles in kolesarske opreme, počivališča,...) (Strategija razvoja turizma ..., 2005).

Izjemno naravno okolje in neokrnjena narava na Bovškem sta razlog za številna zavarovana območja. S pomočjo Prostorskega informacijskega sistema občin (PISO) sem v nadaljevanju naloge preučila področja varstva narave na izbranem območju. Varstvo narave združuje spodaj naštete okoljevarstvene vsebine, ki se (razen redkih izjem: strogi naravni rezervat, krajinski park, regijski park) prepletajo na izbranem območju (Varstvo ..., 2016):

- ekološko pomembna območja (EPO),
- območja naravnih vrednot,
- zavarovana območja narave:
  - širša (narodni, regijski, krajinski park),
  - ožja (strogi naravni rezervati, naravni rezervati in naravni spomenik),
- območja in zaščiteni habitatni tipi ter območja Nature 2000 in
- varovalni gozdovi.

Ekološko pomembna območja

Izbrano območje je v celoti ekološko pomembno območje. Ekološko pomembna območja so območja habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Za gradnjo objektov na teh območjih, ki niso hkrati območje Natura 2000, zavarovano območje ali območje naravnih vrednot, ni treba pridobiti naravovarstvenih pogojev in soglasja (ARSO, 2016a). Načrtuje se jih tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ter živalskih vrst, njihova kvaliteta ter povezanost habitatov populacij in omogoča ponovno povezanost, če bi bila le-ta z načrtovanim posegom ali dejavnostjo prekinjena (Uredba o ekološko ..., 2004).

Naravne vrednote

Izbrano območje odlikuje bogata naravna dediščina. Območja naravnih vrednot na izbranem območju so (Prostorski ..., 2016):

- Soča s pritoki do sotočja z Idrijco (Koritnica, Gljun, Slatenik, Učja, Sušec...),
- Kaninsko pogorje in Kaninski podi in
- prodišča in vrbišča ob Soči pri Čezsoči.

Pomembnejše točkovne naravne vrednote na izbranem območju (Prostorski ..., 2016) so:

- sotočje Soče in Koritnice,
- korita Soče pri Kršovcu,
- korita Koritnice pri Klužah,
- korito Učje v Žagi tik pred sotočjem s Sočo,
- korita Srnice, desnega pritoka Gljuna, zahodno od Plužne,
- soteska, korita in slapovi Sušca,
- kraški izvir pri Kršovcu ob levem bregu Soče pod Kozjim bregom,
- kraški izvir Gljuna pri Plužni pod Kaninom,
- slap Virje na potoku Gljun pri vasi Plužna,
- slap Boka v steni Babe pod Kaninom,
- zahodni in vzhodni kraški izvir Žvike, desnega pritoka Soče pod Kaninom,
- lipa pred hišo Klanc 1, Pirčev divji kostanj, Gojčičeva tisa, ... in
- številne jame in občasni izviri pretežno na območju Kaninskega pogorja.

Na naravnih vrednotah se lahko posegi in dejavnosti izvajajo le, če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti in to na način, da se naravna vrednota ne uniči in, da se ne spreminjajo tiste lastnosti, zaradi katerih je bil del narave spoznan, kot naravna vrednota. Praviloma se na naravnih vrednotah ohranja obstoječa raba, možna pa je tudi takšna sonaravna raba, ki ne ogroža obstoja naravne vrednote in ne ovira njenega varstva. Naravno vrednoto in neposredno okolico se po predpisanem postopku lahko uredi za obisk javnosti s potjo, razglediščem, počivališčem, postavitvijo ograje, informacijske table, ipd. (ARSO, 2016b).

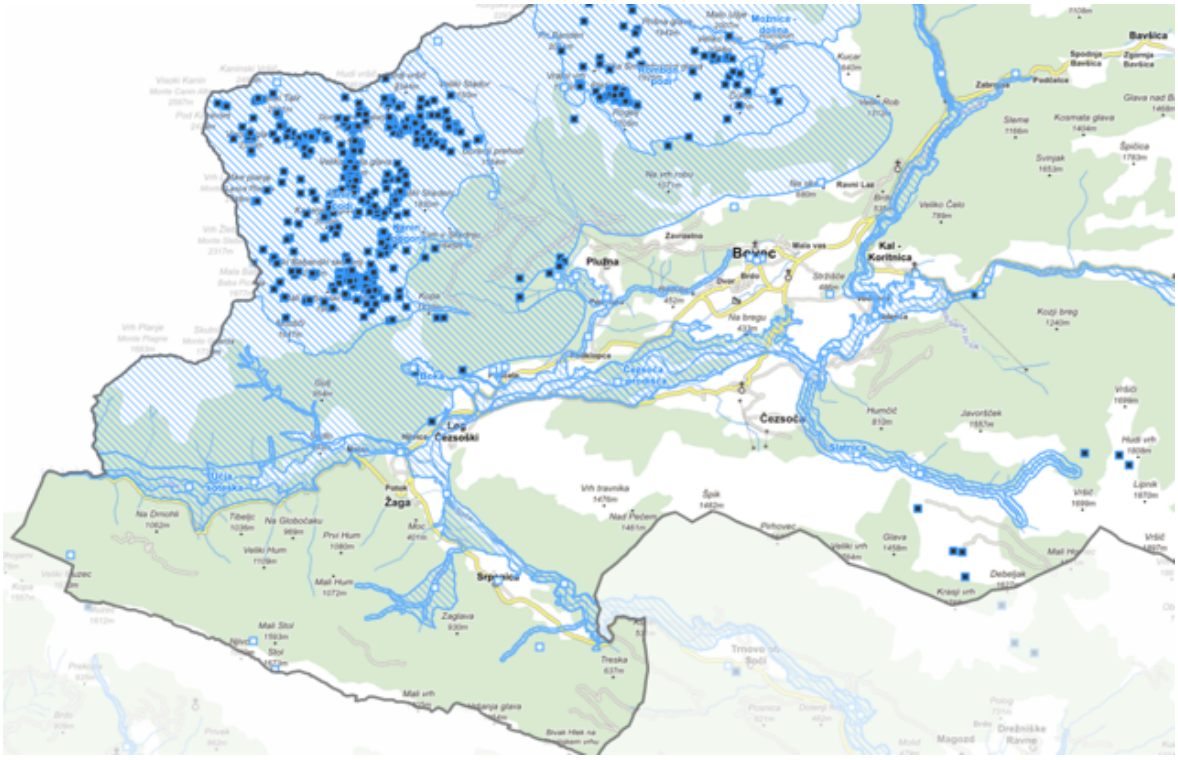

Legenda:

naravne vrednote - območja
naravne vrednote - jame
naravne vrednote - točke

Slika 13: Prikaz naravnih vrednot na Bovškem (Prostorski ..., 2016)

Zavarovana območja narave

Zavarovana območja narave so eden izmed ukrepov ohranjanja narave Zakona o ohranjanju narave (2004). Na izbranem območju po obsegu izstopa naravni spomenik reke Soče s pritoki, na območju celotne občine Bovec pa Triglavski narodni park.

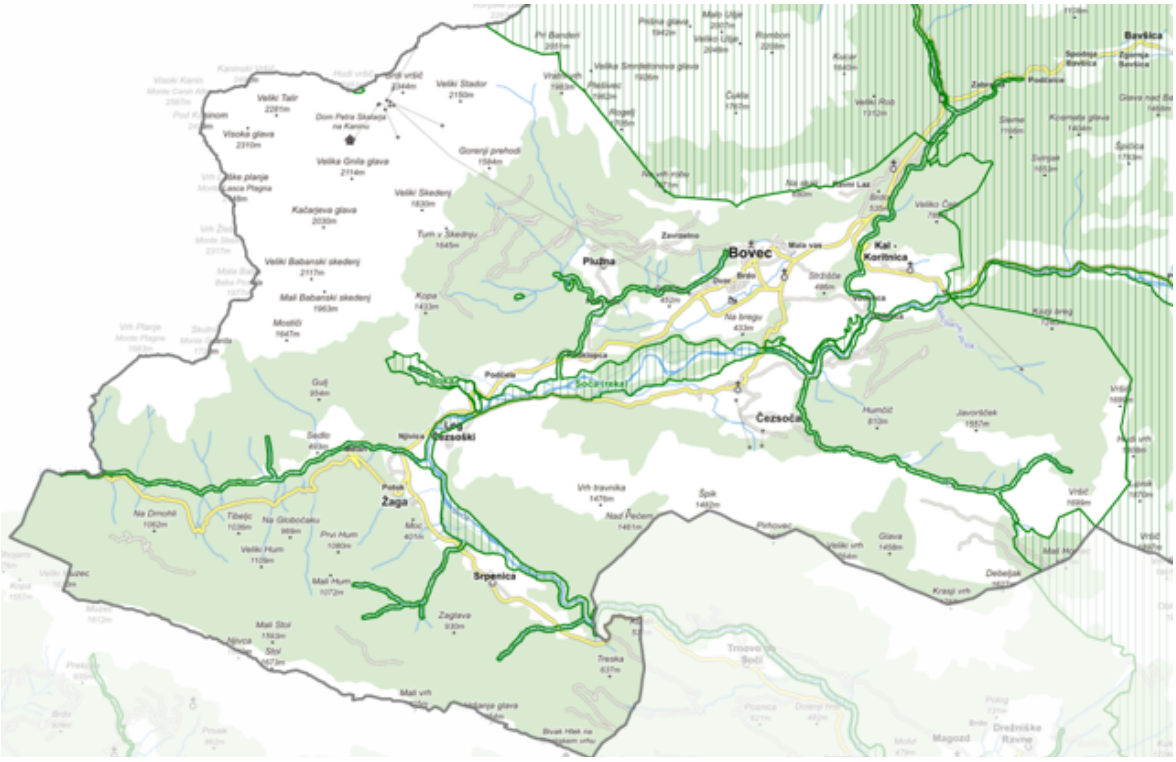

Legenda:

Zavarovana območja

Slika 14: Prikaz zavarovanih območij na Bovškem (Prostorski ..., 2016)

Zakon o Triglavskem narodnem parku (2010) opredeljuje tri varstvena območja, v katerih veljajo splošni in posebni varstveni režimi, ki so pomembni z vidika posegov v prostor. Splošni varstveni režim narodnega parka prepoveduje vožnjo s kolesi v naravnem okolju, hkrati pa, po predhodni presoji, omogočajo ureditev gorskega kolesarjenja (Graditev ..., 2010) in sicer:

- v prvem in drugem varstvenem območju: na gozdnih in kmetijskih cestah, planinskih in drugih poteh ter nekategoriziranih gozdnih prometnicah, ki so določene v načrtu upravljanja,
- v tretjem varstvenem območju: samo na državnih, občinskih in gozdnih cestah.

Natura 2000

Velik del izbranega območja je v Naturi 2000, ki določa, da se v območjih, namenjenih za turizem in rekreacijo, vzpodbuja razvoj trajnostnih oblik rekreacije, med katere spada tudi kolesarjenje. Kolesarsko omrežje se načrtuje predvsem po že obstoječih poteh, pri čemer se upošteva pogoje in varstvene usmeritve za ohranjanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti (Splošne ..., 2015).

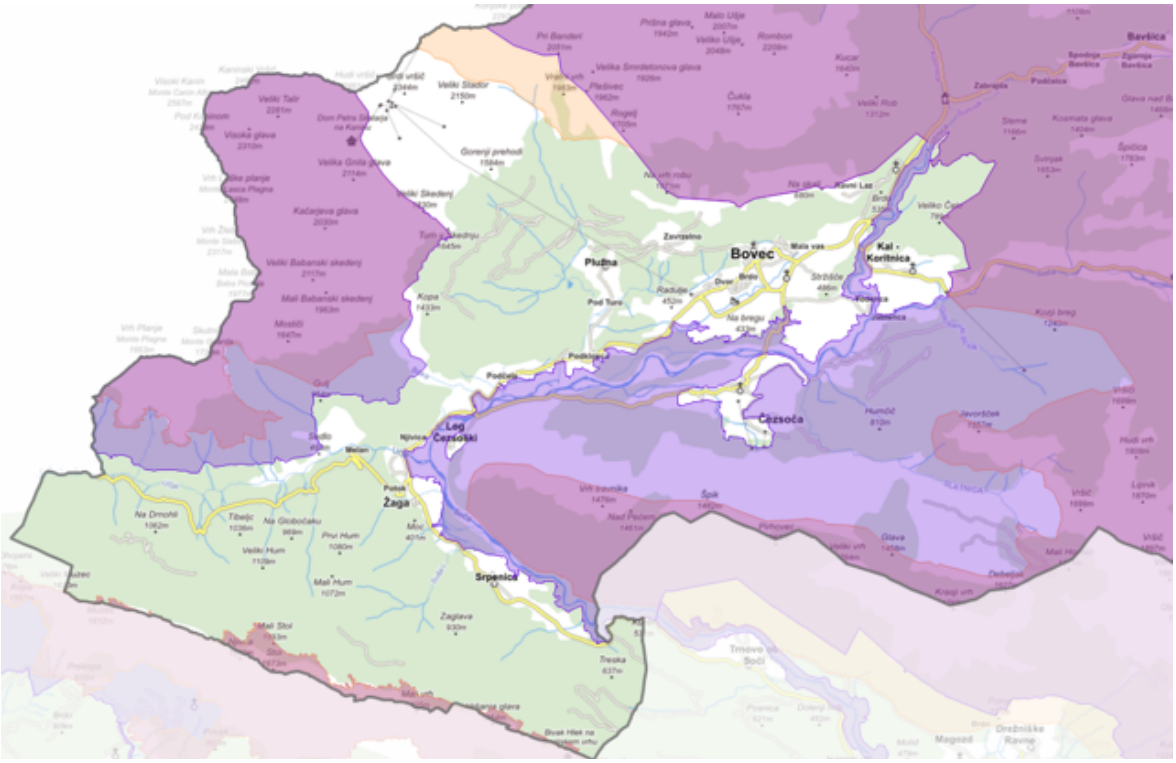

Legenda:

- Direktiva o habitatih (pSCI, SAC)
- Direktiva o pticah (SPA)

Slika 15: Prikaz območij Natura 2000 na Bovškem (Prostorski ..., 2016)

Conacija gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma

Za urejanje gorskokolesarskih poti v gozdnem prostoru je ključna conacija gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma. Na izbranem območju sta prisotni samo dve coni (B in C). V obeh conah obstaja možnost za ureditev vožnje s kolesom. V coni C bi občina morala v svojem razvojnem načrtu predvideti morebitno uporabo posamezne gozdne vlake za namen gorskega kolesarjenja. V ta namen bi morala nasloviti prošnjo za odprtje predlagane gozdne vlake na Zavod za gozdove in ta bi podal pozitivno mnenje. V coni B bi občina prav tako morala na Zavod za gozdove podati prošnjo za odprtje posameznih vlak, zavod pa bi opravil strokovno presojo, ki vsebuje proučitev o možnostih za ureditev gorskega kolesarjenja na tem območju.

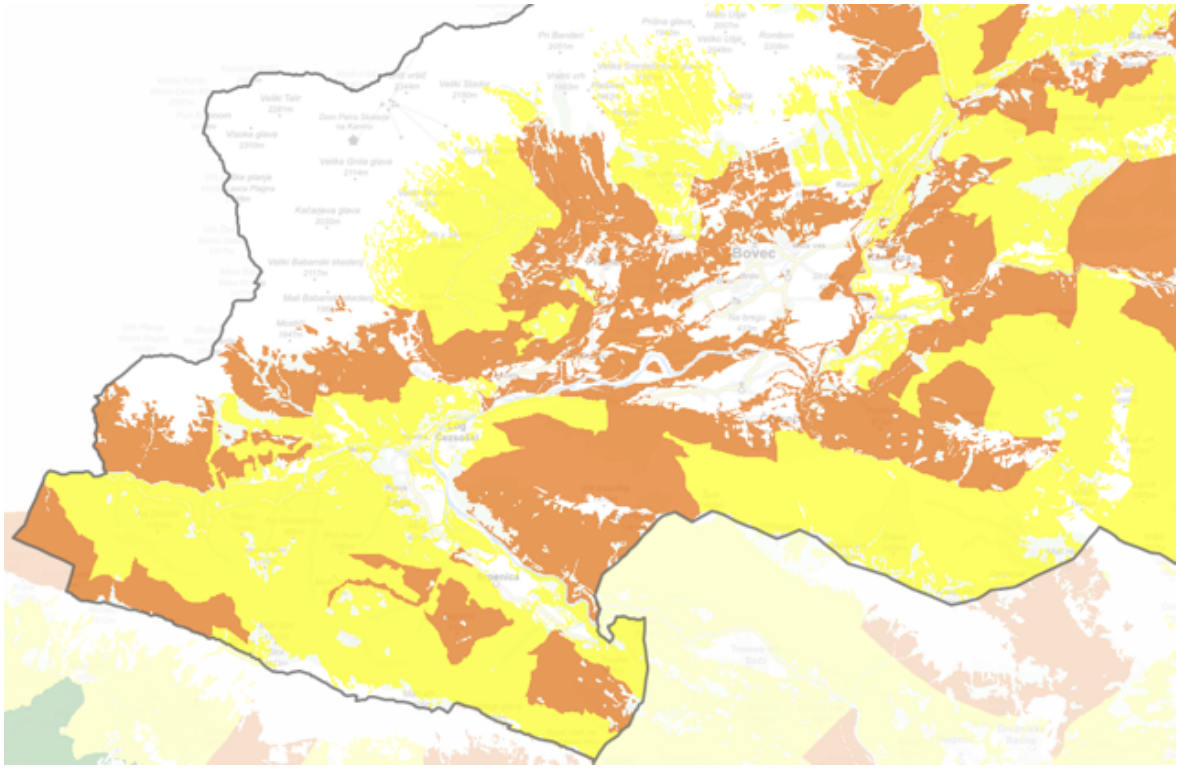

Legenda:

- cona A - kolesarjenje je prepovedano, označitev kolesarskih poti ni možna
- cona B - vožnja s kolesi je možna po strokovni presoji
- cona C - vožnja s kolesi po označenih vlakah
- cona D - druga območja

Slika 16: Prikaz conacije gozdnega prostora na Bovškem (Prostorski ..., 2016)

Skratka, na izbranem območju je v gozdnem prostoru dopuščena vožnja s kolesom na označenih gozdnih vlakah in drugih označenih poteh, pri čemer je potrebno območje

predhodno določiti v prostorskem delu gozdnogospodarskega načrta in pridobiti soglasje lastnikov poti oz. zemljišča, kjer poteka pot. Druga možnost ureditve gorskokolesarskih poti na tem območju je označitev planinskih poti za dvonamensko rabo.

4.3 PREGLED GORSKOKOLESARSKE PONUDBE

Elemente ponudbe na Bovškem sem razdelala na elemente ponudbe, kot jih določa Strategija razvoja turističnega proizvoda kolesarjenje v Sloveniji (2005) in so predstavljena v poglavju 2.3.

4.3.1 Kolesarska infrastruktura

Zemljevidi, ki so uporabnikom na voljo v turistično informacijskem centru usmerjajo gorske kolesarje večinoma na makadamske poti in ceste, ki so namenjene tudi motoriziranemu prometu. Poti na terenu so slabo označene in niso oblikovane v kolesarske ture, kot turistični produkt, namenjen določenemu segmentu kolesarjev.

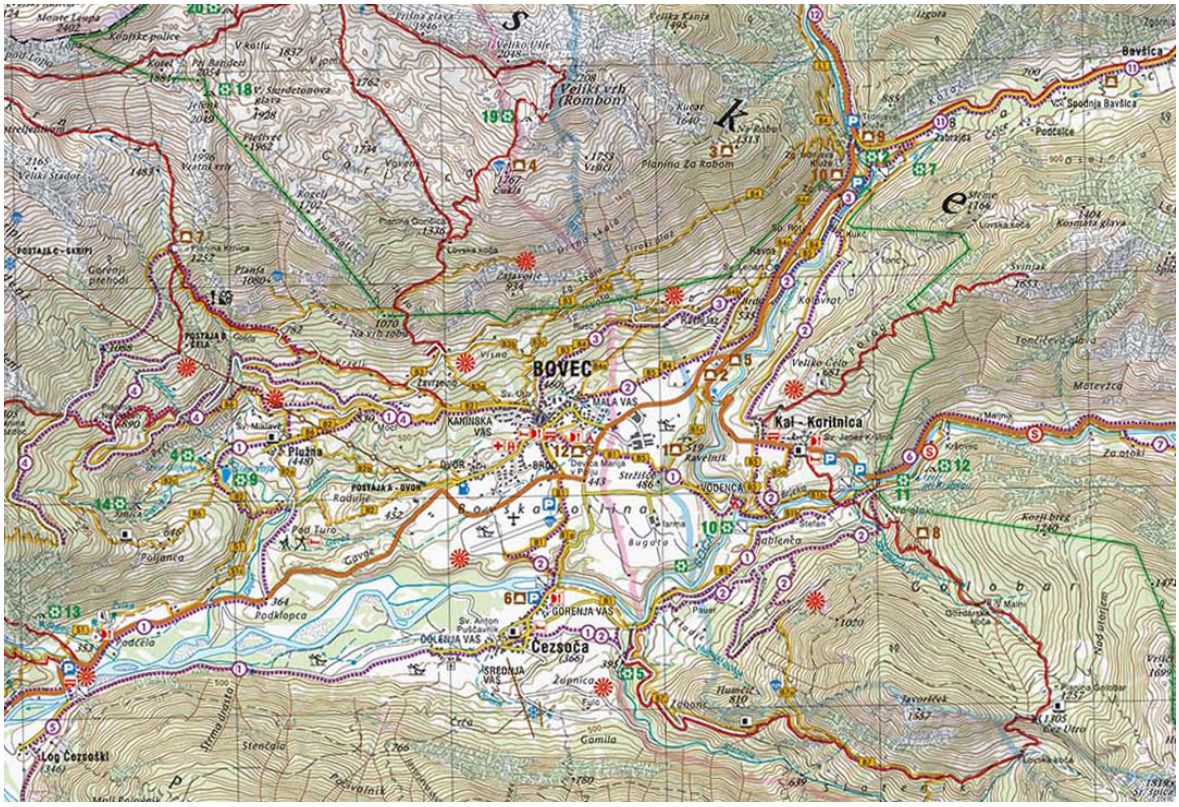

Legenda:

..... kolesarske poti
trasa 1 Bovec - Plužna - Podklopca - Boka - Čezsoča - Jablenca - Vodenca - Bovec
trasa 2 Bovec - Čezsoča - podor v Javorščku - Zmuklica - Jablenca - Kal Koritnica - Kukč - Bovec
trasa 3 Bovec - Ravni Laz - Brdo - Kluže - Kukč - Bovec
trasa 4 Bovec - Ušje - Peči - postaja B - Široko čelo

Slika 17: Bovška kotlina na Turistični karti občine Bovec 1:40 000 (Turistična ..., 2004)

Naštete kolesarske poti potekajo večinoma po asfaltu in makadamu, le krajši odseki potekajo po enoslednicah. Izjema je spust po gorsko kolesarskem parku Kanin, ki je v celoti enoslednica. Določeni odseki poti, ki so na karti vrisani, na terenu pa neoznačeni in neurejeni, spravljajo obiskovalce v nevarnost in povzročajo slabo voljo (spust po planinski poti iz planine Krnica, spust po lovski poti iz podora v Javorščku).

Pot, ki pelje skozi MTB park Kanin je edina pot v občini Bovec, ki v celoti poteka v naravnem okolju in za katero so bila pridobljena vsa dovoljenja za legalizacijo poti. Ker pa občina že vrsto let ne namenja denarja za vzdrževanje parka, le ta propada in je na nekaterih mestih zelo nevaren.

4.3.2 Opremeljenost z ustrezno signalizacijo

Z izjemo gorsko kolesarskega parka Kanin, Bovško nima označenih poti za gorske kolesarje.

4.3.3 Kolesarju prilagojene namestitve

Občina Bovec ponuja široko izbiro različnih nastanitvenih kapacitet: hoteli, penzioni, gostišča s prenočišči, apartmaji, privat sobe, turistične kmetije z nastanitvijo, planinske koče in kampi. Večina jih je skoncentriranih v Bovcu in okolici.

Preglednica 4: Vrsta objekta, število objektov, ležišč in šotorišč v občini Bovec leta 2015 (Sovdat, 2016)

Vrsta objekta	Število objektov	Število ležišč	Število šotorišč
Apartmajska in počitniška naselja	2	162	0
Delavski poč. domovi in apartmaji, mladinski poč. domovi	8	128	0
Gostišča	5	94	0
Hoteli	6	438	0
Kampi	13	420	754
Mladinski hoteli	2	118	0
Motel	1	29	0
Penzion	1	16	0
Planinski domovi in koče	8	413	0
Turistične kmetije z nastanitvijo	4	41	0
Zasebne sobe in apartmaji	137	976	0

Skupno ima občina Bovec 2.835 ležišč in 754 šotorišč. Velik procent nočitev predstavljajo kampi. Z zaprtjem hotela Kanin, leta 2013, je Bovec izgubil kar 258 ležišč. Z odprtjem dveh novih hostlov, v letih 2013 in 2014, pa pridobil 118 ležišč.

Slovenska turistična organizacija (STO) je leta 2014 razvila sistem za razvrščanje nastanitev v kategorije z oceno 1 do 5 koles. Najosnovnejšo raven storitev ponujajo nastanitve z enim kolesom, najširši razpon in najvišjo kakovost storitev pa nudijo namestitve s 5 kolesi. Tako na primer nastanitev z enim kolesom ponuja informacije o kolesarskih poteh po okolici, prenočišče z varnim prostorom za hrambo koles brez doplačila, osnovno opremo za popravilo koles, kolesarsko pralnico, pralnico in sušilnico kolesarske opreme, zajtrk bogat z ogljikovimi hidrati, prvo pomoč in prevoz do najbližjega kolesarskega servisa. Nastanitev s petimi zvezdicami pa poleg vsega zgoraj naštetega ponuja več kolesarskih vodnikov in vodene kolesarske izlete vse dni v tednu, prodajo kolesarskih pnevmatik, brezplačen prevoz do kolesarskega servisa in uporabo nadomestnega kolesa, možnost najema 20 vrhunskih koles, prevoz za kolesarje in kolesarsko opremo, poseben meni za večdnevne kolesarske ture, energetske tablice ter napitke, savno, masažni salon, najem GPS navigacijskih naprav, sušilne naprave za perilo v sobi, v bližini takega hotela prirejajo kolesarske prireditve (Stopar in sod. ..., 2014).

Vsi ponudniki nastanitvenih kapacitet imajo možnost certificiranja v shemi kolesarjem prijaznih namestitvenih kapacitet in predstavitve v publikaciji Kolesarjenje v Sloveniji (Stopar in sod. ..., 2014). V publikaciji je trenutno le en ponudnik nastanitev z izbranega območja, in sicer apartmaji Skok v Bovcu, z oceno eno kolo.

4.3.4 Ustrezna spremljajoča ponudba

Turistično informacijski center Bovec (TIC Bovec) se nahaja na glavnem trgu v Bovcu. Kolesarji lahko na tem mestu dobijo informacije o kolesarskih poteh, informativne letake, zgibanke ter zemljevide.

Na Bovškem je več kot 20 športnih agencij, ki ponujajo športne dejavnosti, kot so: rafting, kajak, soteskanje, jamarstvo, gorništvo, pohodništvo, plezanje, zip line, jadralno padalstvo, skoki iz letala, panoramski poleti, muharjenje, smučanje, krpljanje in nenazadnje gorsko kolesarjenje. 8 agencij izposoja gorska kolesa, 3 agencije tudi vodijo gorsko kolesarske ture, le 1 pa poleg izposoje in vodenja zagotavlja tudi podporne storitve gorskim kolesarjem, kot so servis, pranje, shranjevanje, prevoz koles, ter kolesarsko trgovino. To podjetje je locirano v centru Bovca, tako, kot večina agencij, ki izposoja kolesa, z izjemo ene, ki je locirana v Čezsoči.

Wellness ponudba je na Bovškem izredno skromna. Posamezni ponudniki nastanitev svojim gostom nudijo savne, v centru Bovca je masažni salon, druge tovrstne ponudbe praktično ni. Kulturne prireditve so večinoma skoncentirrane v poletnih mesecih. Bovško se lahko pohvali s široko paleto športov v naravi, kot so kajak, rafting, jadralno padalstvo, ribolov, pohodništvo, soteskanje, itd. Zaradi bogate naravne in kulturne dediščine idej za

sprehode in oglede nikoli ne zmanjka. Velik problem na Bovškem predstavljajo deževni dnevi, saj v primeru dežja skorajda ni kaj početi.

Cestne povezave, ki povezujejo občino Bovec z osrednjo Slovenijo ter ostalimi območji so slabe. Edini javni prevoz, ki poteka skozi občino je redna avtobusna linija, ki povezuje Bovec z Ljubljano in Tolminom. Kolesarju prijazen javni promet, ki bi povezoval Bovec z izhodišči za kolesarjenje in ki bi imel nosilce za transport koles, ne obstaja.

4.3.5 Ponudba ciljno usmerjenih programov

Gorskokolesarski park Kanin (2009) je občina Bovec zgradila leta 2003. Takrat je še obratovala gondolska žičnica na Kanin, s katero so se gorski kolesarji lahko pripeljali na postajo B, od koder so se povzpeli še 2 km po makadamski cesti do zgornjega izhodišča parka. Danes lahko do izhodišča parka pridemo samo po makadamski cesti (Gorskokolesarski, 2009).

Slika 18: Gorskokolesarski park Kanin (Foto: Petra Repič, 2016)

Park je razdeljen na tri težavnostne odseke. Zgornji in srednji del parka sta primerna za vsakogar, ter ponujata kar nekaj objektov (lestev, skakalnic, mostičev, …) in tudi hitrih ter tehničnih odsekov. Tretji del parka je izjemno tehnično zahteven in primeren samo za najboljše kolesarje. Temu delu se je mogoče izogniti in spust nadaljevati po makadamski

cesti (Gorskokolesarski ..., 2009). Ker pa občina že vrsto let ne namenja sredstev za vzdrževanje, objekti v parku propadajo in predstavljajo veliko nevarnost za morebitne obiskovalce.

Kolesarski poligon Pumptrack Bovec je v letu 2015 uredila skupina prostovoljcev, ljubiteljev gorskega kolesarjenja. Nahaja se v bližini centra Bovca v sklopu objekta s športnimi igrišči. Sestavljen je iz zaobljenih grbin in zavojev, ki so med seboj ritmično povezani v neprekinjeno zanko.

Slika 19: Pumptrack Bovec (Foto: Petra Repič, 2016)

4.3.6 Predstavitev kolesarske destinacije

Zemljevidi, vodniki, spletne strain ter gorsko kolesarske prireditve in tekmovanja so pomemben element predstavitve gorsko kolesarske destinacije.

Zemljevidi

- Turistična karta Občine Bovec 1:40 000 (2006)
- Turistična karta Bovec z okolico 1:25 000 (2004)
- Kolesarska pot Adriabike 1:90 000 (2014)
- Smaragdne kolesarske poti 1:55 000 (2013)

Obstoječi zemljevidi kolesarskih poti na Bovškem usmerjajo kolesarje večinoma na poljske poti, makadamske in asfaltirane ceste (z izjemo gorskokolesarskega parka Kanin ter zanemarljivo kratkih enoslednic v gozdu). Veliko cest vodi do razgledišča od koder se kolesarji po isti poti vračajo v dolino.

Zgibanka

Zgibanka Kolesarske poti (2004) opisuje 15 kolesarskih poti, ki so označene na Turistični karti občine Bovec 1: 40 000. Opis vsake trase zajema tudi višinski diagram trase. Na izbranem območju so v zgibanki predstavljene naslednje trase:

- Trasa 1: Bovec - Plužna - Čezsoča - Jablanca - Vodenca - Bovec
  Zahtevnost: malo / srednje zahtevna krožna kolesarska pot.
  Podlaga: večinoma asfalt, ponekod makadam, kradki odseki na stezi.
  Dolžina: 18,3 km. Višinska razlika: 270 m.

- Trasa 2: Bovec - Ravni Laz - Kukč - Kal Koritnica - Jablanca - Javorščček - Čezsoča - Bovec
  Zahtevnost: malo / srednje zahtevna krožna kolesarska pot.
  Podlaga: ponekod asfalt, večinoma makadam, kradki odseki na stezi.
  Dolžina: 15,2 km. Višinska razlika: 330 m.

- Trasa 3: Bovec – Rusc – Ravni Laz – Brdo – Bovec
  Zahtevnost: malo / srednje zahtevna krožna kolesarska pot.
  Podlaga: ponekod asfalt, večinoma makadam, kradki odseki na stezi.
  Dolžina: 5,4 km. Višinska razlika: 150 m.

- Trasa 4: Gozdec, planina Krnica
  Zahtevnost: srednje / zelo zahtevna kolesarska pot.
  Podlaga: asfalt, večinoma makadam, kradki odseki na stezi.
  Dolžina: 15,2 km. Višinska razlika: 270 m.

- Trasa 5: Stol; Boka - Žaga - Učja - planina Božca - Hlevešča, Trnovo ob Soči - Log Čezsoški - Boka
  Zahtevnost: zelo zahtevna krožna kolesarska pot.
  Podlaga: asfalt, večinoma makadam, kradki odseki na stezi.
  Dolžina: 38 km. Višinska razlika: 1040 m.

Vodniki

Vodnik Dolina Soče (Leban, 2009) je gorskokolesarski vodnik, ki predstavlja 43 gorskokolesarskih tur po dolini Soče. Vse poti so natančno opisane, premerjene s sistemom GPS in vrisane v zemljevid. Poleg opisa tras, podatkov o vrsti in kvaliteti vozišča je trasa prikazana še z višinskim diagramom vzponov in spustov. Knjigi so priloženi tudi potovalni lističi, ki prav tako vsebujejo informacije z opisi tras, GPS koordinatami križišč, vrisi v zemljevid in višinskimi diagrami. Na izbranem območju se nahajajo štiri od 43. poti: gorskokolesarski park Kanin, Gozdec, Krnica in Javorščck.

Vodnik Slowenien 30 Mountainbiketouren im Soča-Tal (Immich in sod., 2014) opisuje 30 tur v dolini reke Soče, od katerih jih je 8 v Občini Bovec. Le ena od teh tur je v celoti na obravnavanem območju (Bovec - Kluže), tri opisane ture pa se samo začnejo v bovški kotlini in nadaljujejo v sosednje doline (Bavšica, Možnica, Lepena). Poleg opisa tras, podatkov o vrsti in kvaliteti vozišča je trasa prikazana še z višinskim diagramom vzponov in spustov. Knjigi so priloženi tudi potovalni lističi, ki prav tako vsebujejo informacije z opisi tras, GPS koordinatami križišč, vrisi v zemljevid in višinskimi diagrami.

Spletne strani

Zelo malo je spletnih strani, ki opisujejo gorsko kolesarjenje na Bovškem. Poleg Lokalne turistične organizacije (LTO) kolesarske ture opisujejo športne agencije. O športnih agencijah iz Bovca, ki ponujajo vodene gorsko kolesarske ture, je več napisano v naslednjem poglavju. Na tem mestu bi omenila le to, da na spletnih straneh večinoma zelo skopo opisujejo trase, saj je njihov cilj vodništvo in ne to, da se gostje na turo odpravijo sami. V nadaljevanju je podan nabor tras iz različnih spletnih mest:

- Bovec - Čezsoča - Log Čezsoški - Trnovo ob Soči (Gorsko ..., 2016)
- Bovec - Planina Krnica (Gorsko ..., 2016)
- Bovec - Zaprikraj (Gorsko ..., 2016)
- Bovec - Ravni Laz - Kluže - Bavšica - Kukč - Jablanca - Čezsoča - Boka - Plužna - Bovec (Razgledi ..., 2016)
- Bovec - Čezsoča - Log Čezsoški - Magozd - Drežniške Ravne - planina Zaprikraj - planina Golobar - Jablanca - Vodenca - Bovec (Okoli ..., 2016)
- iz smeri Soča - Golobar - Jablanca - Čezsoča - Log Čezsoški - v smeri Magozd (Slovenska ..., 2016)
- Bovec - Plužna - Boka - Čezsoča - Jablanca - Vodenca - Letališče - Bovec - Mala vas - Ravni Laz - Ravelnik - Bovec (Smaragdne ..., 2016)

4.3.7 Organizacija vodenih gorskokolesarskih tur

Na Bovškem je preko 20 športnih agencij, ki ponujajo različne vodene aktivnosti. Od teh, jih 6 izposoja gorska kolesa, tri agencije poleg izposoje, nudijo vodene izlete z licenciranimi vodniki gorskega kolesarjenja.

Vodniki gorskega kolesarjenja so razočarani nad neurejenim stanjem poti, saj so zaradi prepovedi kolesarjenja v naravnem okolju številne priljubljene enoslednice neoznačene.

V agenciji Outdoor Galaxy, v centru Bovca, nudijo izposojo koles, vodene gorsko kolesarske ture, prevoze koles in kolesarjev na izhodišča tur, servis koles in trgovino s kolesarsko opremo. Zagotovo je to agencija z najbolj celostno kolesarsko ponudbo na Bovškem. Povpraševanje po vodenih turah z leti narašča, prav tako narašča povpraševanje po izposoji koles, ter prevozi na izhodišča tur.

4.3.8 Kolesarski dogodki in tekmovanja

Kolesarskih prireditev na območju ni veliko. Za gorske kolesarje najbolj zanimiva prireditev je MTB Enduro, saj sta ostali dve prireditvi namenjeni cestnim kolesarjem.

Alpe Adria Giro je kolesarksa tekma treh dežel (Avstrije, Italije in Slovenije) v okviru Alpe Adria Bike Festivala. Festival organizira mesto Beljak. Trasa v celoti poteka po cesti (165 km): Beljak - Trbiž - Predel - Bovec - Vršič -Kranjska Gora - Trbiž - Baško jezero (Faakersee) - Beljak (Alpe ..., 2016). V letu 2016 je bila prireditev izvedena tretjič. Festival sestavljajo celodnevna kolesarska dogajanja v mestu Beljak in tri tekmovanja (Humar, 2015):

- družinska tekma Kleine Zeitung Family Giro iz Beljaka v Trbiž (29 km),
- gorskokolesarska tekma Alpe Adria MTB Giro od Baškega jezera, čez Karavanke, skozi Trbiž in v Beljak (100 m) ter
- cestna dirka Alpe Adria Giro iz Beljaka skozi Trbiž in čez Predel v Bovec ter čez Vršič in skozi Kranjsko Goro nazaj v Beljak.

Kolesarski vzpon na Mangart (2016) je tradicionalna kolesarska prireditev, namenjena boljšim rekreativnim kolesarjem. Trasa v celoti poteka po cesti (17,5 km): Log pod Mangartom (637 m) - Mangartsko sedlo (2035 m) (Kolesarski ..., 2016).

MTB Enduro je gorskokolesarska prireditev v sklopu Soča Outdoor Festivala. Tekmovanje obsega 5 etap, kjer se čas meri samo na spustih, vmes pa se opravi vožnja navkreber v omejenih časovnih intervalih. Trase za tekmo so v naravnem okolju v okolici Bovca. Organizator prireditve je LTO Bovec. Organizator je za potrebe tekmovanja pridobil

soglasje lastnikov le za potrebe tekme. Torej enodnevno dovoljenje za vožnjo po parcelah, po katerih potekajo trase.

4.4 SWOT ANALIZA

Na podlagi opravljene analize stanja obstoječe gorsko kolesarske ponudbe in pogovorov z uslužbenci v LTO Bovec, lastniki športnih agencij, gorskokolesarskih vodnikov ter obiskovalcev športne agencije Outdoor Galaxy sem oblikovala analizo prednosti, slabosti, priložnosti ter ranljivosti Bovške kotline kot kolesarske turistične destinacije.

Prednosti
- ohranjena narava
- panoramski razgledi
- številne športne agencije in obstoječa atraktivna ponudba aktivnega oddiha
- želja ponudnikov po razvoju gorskokolesarske turistične ponudbe
- obstoječa mreža poti, ki jo kolesarji kljub prepovedim že uporabljajo

Slabosti
- malo nezahtevnih poti
- pomanjkanje oznak
- pomanjkanje specializirane infrastrukture
- pomanjkanje prilagojene turistične ponudbe
- slaba cestna infrastruktura za dostop
- slaba povezava s sosednjimi kraji z javnim prevozom
- restriktivna zakonodaja
- zapletena birokracija (npr. prekategorizacija zemljišč)
- razdrobljeno lastništvo zemljišč
- naravovarstvena območja

Priložnosti
- EU sredstva (Interreg SI-AT, Interreg SI-IT)
- možnost razvoja določenega tipa poti

Nevarnosti
- pomanjkanje finančnih sredstev
- hiter razvoj konkurenčnih destinacij v bližini
- problemi legalizacije poti za gorske kolesarje
- širjenje naravovarstvenih območij

5 PRAKTIČNI DEL

5.1 POSTOPEK IN METODA DELA

V praktičnem delu sem s pomočjo pogovorov z zaposlenimi v agencijah, ki izposojajo gorska kolesa, ponudniki gorskokolesarskih izletov, vodniki gorskega kolesarjenja in s pomočjo ugotovitev iz prvega dela, preučila stanje gorsko kolesarske ponudbe na Bovškem ter predstavila predlog ureditve gorskokolesarskih poti na izbranem območju. V nadaljevanju sem podrobneje predstavila tri poti, ki so po oceni gorskih kolesarjev doživljajsko najlepše. Na teh poteh sem podrobneje preučila, kakšne so možnosti za ureditev poti upoštevajoč različne uporabnike in zakonske omejitve.

Z zaposlenimi v športnih agencijah, ki izposojajo gorska kolesa na Bovškem sem opravila pogovore. Na izbranem območju gorska kolesa izposoja osem agencij, tri agencije nudijo vodene ture z licenciranimi gorskokolesarskimi ali turnokolesarskimi vodniki, ena agencija poleg vodenja in izposoje nudi tudi servis koles, prevoz koles na izhodišča tur in kolesarsko trgovino.

Pogovore sem opravila z zaposlenimi naslednjih agencij: Aktivni planet, Bovec šport center, Outdoor Galaxy, Prijon kajak center, Soča Rafting, Sport Miks, Adventure center Bovec in Froccs. Prijon kajak center se nahaja v Čezsoči, vse ostale agencije se nahajajo v Bovcu. Predvsem me je zanimalo kakšna kolesa izposojajo, koliko koles imajo za izposojo ter kaj še nudijo kolesarjem. Odgovore sem zbrala v spodnji preglednici.

Preglednica 5: Agencije, ki izposojajo gorska kolesa ter njihova dodatna ponudba za gorske kolesarje

Ponudba za gorske kolesarje / Agencija	Aktivni planet	Bovec šport center	Outdoor Galaxy	Prijon kajak center	Soča rafting	Sport Mix	Adventure center	Froccs
Število gorskih koles za odrasle	21	9	15	10	5	5	5	11
Število gorskih koles za otroke	-	2	5	-	-	1	-	2
Število polnovzmetenih koles	-	-	3	1	-	-	-	-
Čelada ob izposoji	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ostala oprema (orodje, zračnica, tlačilka, ključavnica)	-	-	✓	-	-	-	-	-
Otroški sedež za izposojo	-	-	✓	-	-	-	-	-
Servis koles	-	-	✓	-	-	-	-	-
Vodene ture z licenciranim vodnikom	-	✓	✓	✓	-	-	-	-
Prevoz koles na izhodišča tur s prikolico za kolesa	-	-	✓	-	-	-	-	-
Kolesarska trgovina	-	-	✓	-	-	-	-	-

Poleg zgoraj naštetih agencij, kolesa svojim gostom izposojajo tudi nekateri apartmaji (Mrakič, Supermjau).

Agencije večinoma izposojajo kolesa za en dan ali polovico dneva. Večdnevni najemi so bolj izjema, kot pravilo. Turisti se najpogosteje odločijo za turo okrog Bovške kotline. Zaradi strmih odsekov pri prehodu iz ene terase na drugo je ta tura neprimerna za najmlajše. Zaradi daljših odsekov po cesti je tura, posebej v visoki poletni sezoni, neprijetna za vse kolesarje. Turisti kolesa najamejo tudi kot prevozno sredstvo, za obisk reke Soče, korit reke Soče, ali kakšne druge znamenitosti.

Tri agencije ponujajo vodene gorsko kolesarske ture. Zaradi specifične oblike kotline, iz katere se gore na vse strani strmo dvigajo, je veliko gorskokolesarskih tur zahtevnejših. Vzponi večinoma potekajo po makadamskih gozdnih cestah. Vračanje je velikokrat možno le po isti poti, ali spust po enoslednici, ki pa je zahteven, neoznačen in nezakonit. Agencije so pri opisu vodenih tur zelo skope, saj je njihov namen vodenje in ne splošno informiranje. Izpostavijo tudi problem legalnosti vodenja v naravnem okolju in posledično problem oglaševanja in trženja gorsko kolesarskih tur.

Ena agencija, poleg izposoje koles in vodenih tur, ponuja tudi servis koles, prevoz kolesarjev na izhodišča tur, kolesarsko trgovino in pranje koles. Nahaja se v centru Bovca. Kot zaposlena v tej agenciji, sem tekom lanske poletne sezone na karto Bovec - Trenta Outdoor 1:25 000 (Sidarta, 2015) vrisala trase vseh poti, ki jih gorski kolesarji uporabljajo. Za nekatere trase so mi vodniki in gostje agencije posredovali GPX koordinate, veliko tras sem prevozila in posnela sama, nekatere pa sem vrisala po opisu posameznikov, saj zaradi vremenskih razmer v času zbiranja podatkov poti niso bile primerne za vožnjo.

Trase sem najprej ročno vrisala na turistično karto Bovec - Trenta Outdoor 1:25 000 (Sidarta, 2015). Nato sem trase prenesla v program QUO, ki omogoča tako ročno vrisovanje, kot tudi vnos GPX koordinat Garmin GPS naprav na širok izbor topografskih kart Slovenije. Kot podlogo sem uporabila Državno topografsko karto Slovenije 1:25 000.

Iz skupne karte sem s pomočjo lokalnih vodnikov gorskega kolesarjenja in zaposlenih na LTO Bovec določila krožne trase primerne za različne uporabnike oziroma segmente gorskih kolesarjev. Skupine gorskih kolesarjev, na katere sem se osredotočila, so:

- družinski kolesar,
- kolesar popotnik,
- turni kolesar in
- gravitacijski kolesar.

S pomočjo orodij, ki jih vsebuje program QUO, sem pridobila podatke o fizični zahtevnosti poti (dolžina, vzponi, spusti, naklon). S pomočjo lokalnih gorskokolesarskih vodnikov sem ocenila trase glede na tehnično zahtevnost ter podala predloge tras glede na njihovo primernost za različne uporabnike. Predlog reštive, ki ga podam, zajema poti za vse zgoraj naštete segmente gorskih kolesarjev.

V nadaljevanju naloge sem preučila možnosti umeščanja treh predlaganih gorskokolesarskih poti v naravno okolje z vidika legalizacije poti, vplivov na okolje ter konfliktov med različnimi uporabniki.

5.2 NABOR GORSKOKOLESARSKIH POTI

Nabor gorskokolesarskih poti v naravnem okolju, ki jih gorski kolesarji že uporabljajo sem prikazala v skupni karti (Slika 18).

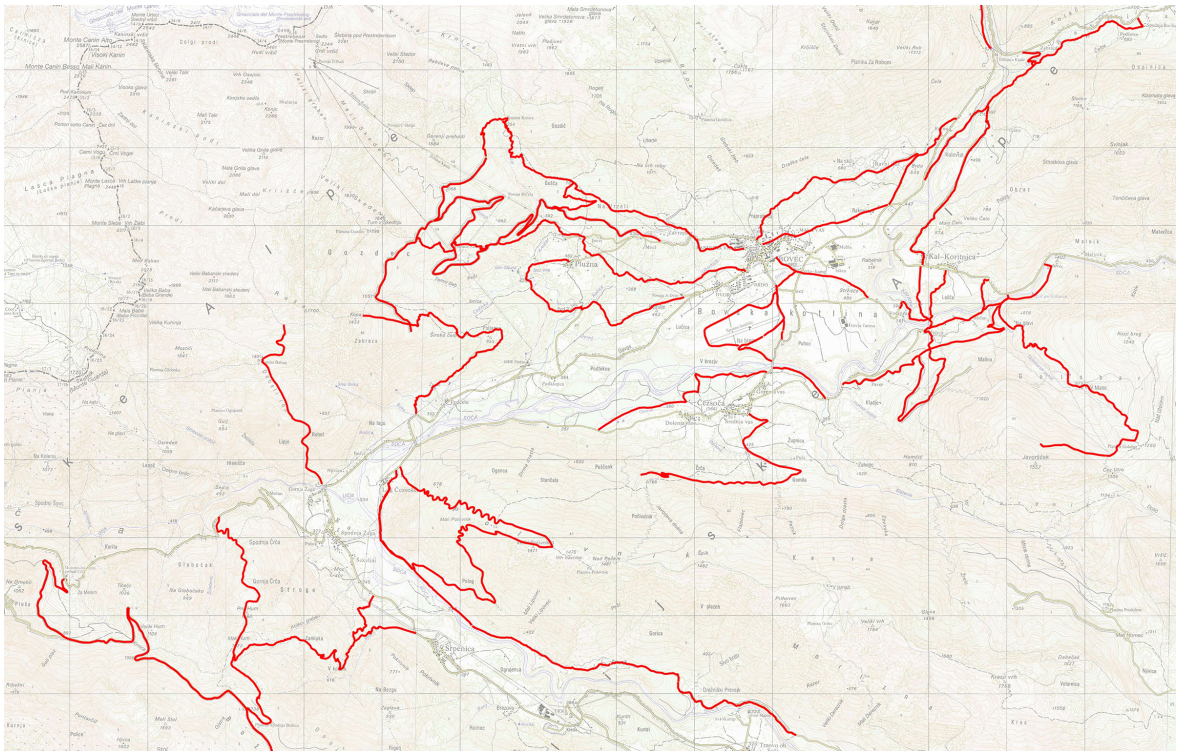

Slika 20: Nabor poti (QUO – Slovenija 1:25 000)

Zaradi oblike Bovške kotline so lažje poti skoncentrirane na ravninski del kotline ter na kolesarjenje vzdolž reke Soče. Te poti je potrebno smiselno urediti v krožne zanke ter označiti.

Makadamske gozdne ceste, ki se strmo vzpenjajo v pobočja okoliških gora, omogočajo kolesarjenje po hribu navzgor do čudovitih razgledišč. Te ceste se večinoma slepo končajo in omogočajo vračanje v dolino po enaki poti. Boljši kolesarji pa se marsikje v dolino vračajo po obstoječih enoslednicah - gozdnih, planinskih in lovskih poteh in s tem kršijo zakon.

Razen poti, ki poteka skozi gorskokolesarski park Kanin, na terenu nobena pot v naravnem okolju ni označena kot kolesarska pot.

Bovško kotlino s sosednjimi dolinami in kraji povezujejo obstoječe poti in ceste, ki potekajo vzdolž reke Soče in reke Koritnice. Po levem bregu reke Soče poteka Slovenska

turno kolesarska pot (Slovenska ..., 2016) od Lepene do Kobarida. Po desnem bregu Koritnice pa poteka Pot miru od Loga pod Mangartom, do Kobarida in še naprej.

5.3 UMEŠČANJE TRAS GLEDE NA RAZLIČNE UPORABNIKE

Pri oblikovanju tras sem se osredotočila na specifične želje oziroma zahteve različnih segmentov gorskih kolesarjev, ki sem jih opisala v poglavju 2.2.

Za potrebe družinskih kolesarjev sem iskala poti, ki:

- so ločene od prometnic,
- potekajo po obstoječih utrjenih poteh,
- so krožne,
- potekajo po terenu, ki ima zelo blage vzpone in spuste,
- potekajo v največji meri v naravnem okolju.

Za potrebe kolesarjev popotnikov sem iskala poti, ki:

- potekajo po asfaltnih in makadamskih cestah, ki večinoma niso glavne prometnice,
- so krožne ali vodijo do razgledne točke / znamenitosti,
- se navezujejo na poti, ki povezujejo Bovško kotlino z drugimi kraji,
- potekajo po terenu, ki ima lažje vzpone in spuste,
- potekajo v bližini naravnih in kulturnih znamenitosti.

Za potrebe turnih (gorskih) kolesarjev sem iskala poti, ki:

- so ločene od prometnic,
- potekajo po obstoječih utrjenih poteh,
- so krožne ali vodijo do razgledne točke / znamenitosti,
- potekajo po terenu, ki ima srednje zahtevne in zahtevne vzpone in spuste.

Za potrebe gravitacijskih kolesarjev sem iskala poti, ki:

- so ločene od prometnic,
- potekajo po obstoječih utrjenih enoslednicah,
- potekajo po terenu, ki ima srednje zahtevne, zahtevne in zelo zahtevne spuste,
- poti, katerih izhodišča so dostopna z avtomobilom.

Koncept ureditve mreže poti

Koncept ureditve mreže poti obsega 4 sklope poti:

- poti za družinske kolesarje,
- poti za kolesarje popotnike, ki so povezane s potmi v druge doline,
- poti za turne (gorske) kolesarje,
- poti za gravitacijske kolesarje.

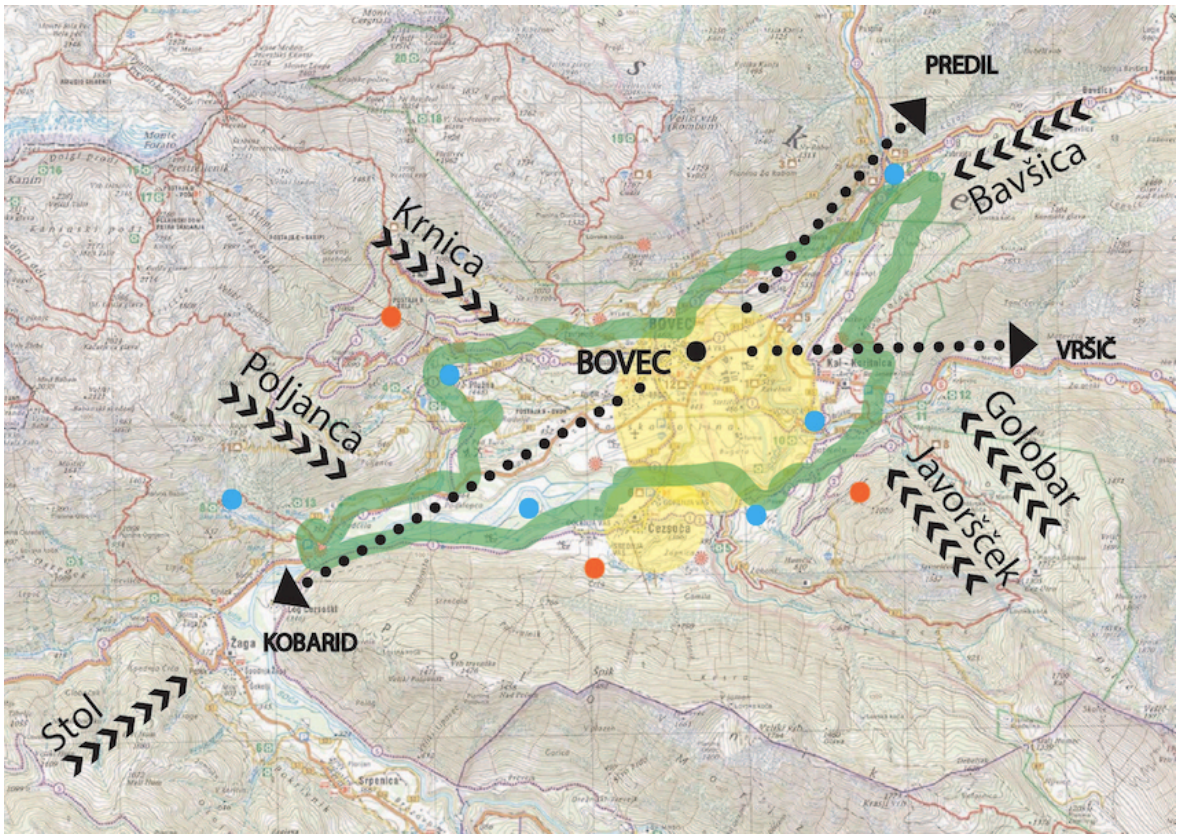

Slika 21: Koncept ureditve mreže poti

Legenda

- ● Bovec
- naravne vrednote (Boka, Virje, Slatenik, sotočje Soče in Koritnice)
- razgledišča (Čezsoča, Javorščk, B postaja žicnice Kanin)
- poti za družinske kolesarje
- poti za kolesarje popotnike
- spusti za gravitacijske kolesaje
- navezovanje na sosednje doline in kraje

Predlog poti za družinske kolesarje

Za družinske kolesarje predlagam ureditev poti, ki so ločene od prometnic, so krožne ter potekajo po terenu, ki nima vzponov in spustov ali so ti zelo blagi. Zaradi specifične oblike Bovške kotline je družinsko kolesarjenje omejeno na ravninski del Bovške kotline ter na obrečni del v Čezsoči. Predlagam ureditev in označitev dveh tras za družinsko kolesarjenje, z možnostmi krajše ture.

- Trasa 1: krožna pot po zgornji (bovški) terasi Soče
- Trasa 2: krožna pot po spodnji (čezsoški) terasi Soče

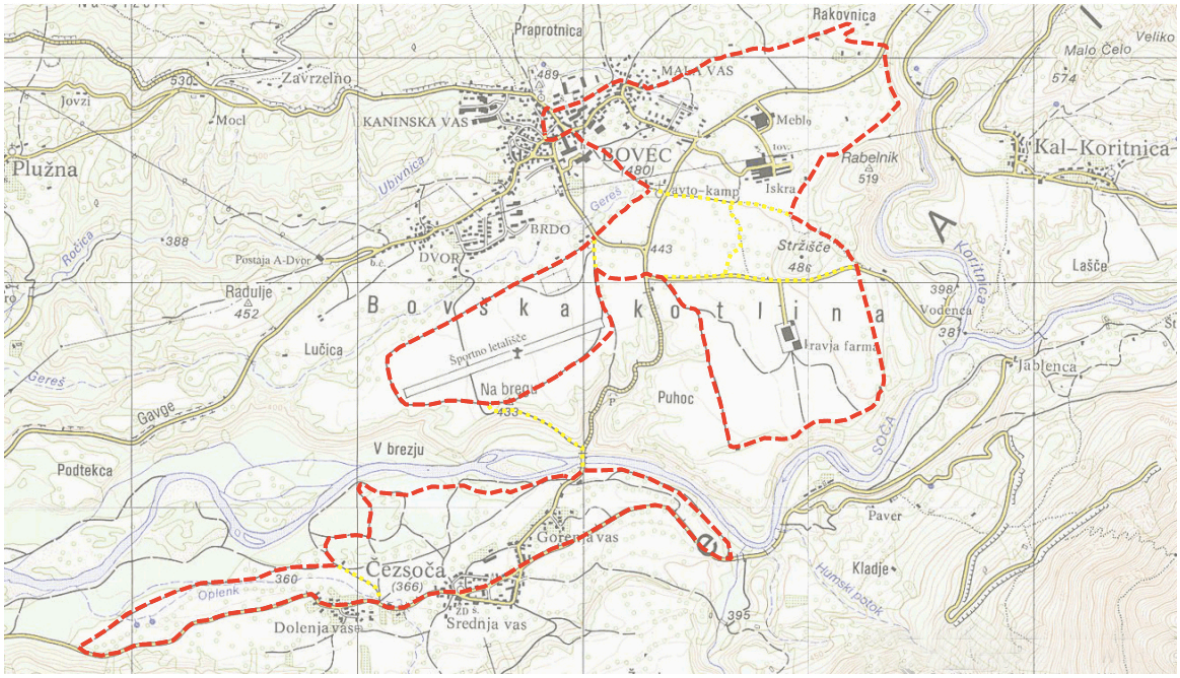

Slika 22: Trasa 1 in 2 - predlog poti za družinske kolesarje (QUO - Slovenija1:25 000)

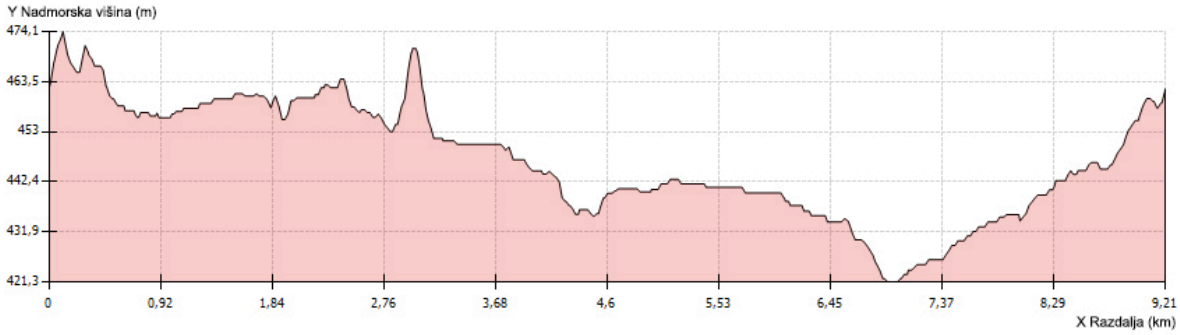

Slika 23: Višinski graf trase 1 - krožna pot po zgornji terasi Soče

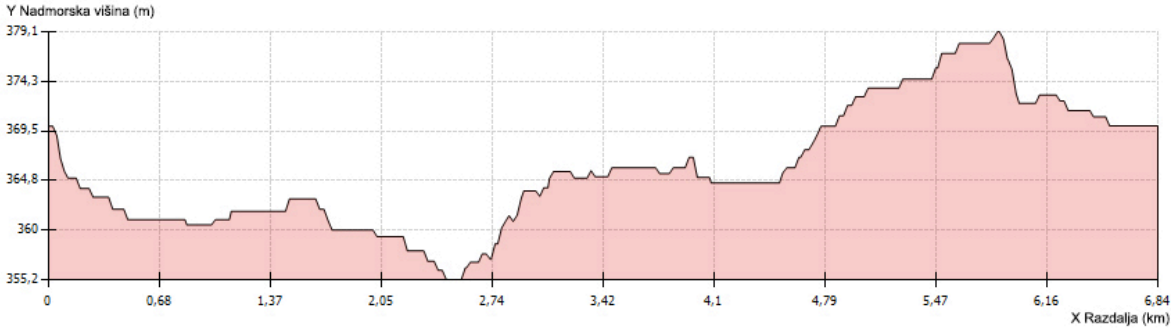

Slika 24: Višinski graf trase 2 - krožna pot po spodnji terasi Soče

Preglednica 6: Primerjalna tabela poti za družinske kolesarje

Pot	Trasa 1 (Bovec)	Trasa 2 (Čezsoča)
Tip poti	poljska pot, kolovoz	poljska pot, kolovoz, asfalt
Dolžina trase	**9,21 km**	**6,48 km**
Najnižja nadmorska višina	421,3 m	355,2 m
Najvišja nadmorska višina	474,1 m	379,1 m
Višinska razlika	**52,8 m**	**23,9 m**
Vzpon	112,4 m	33,0 m
Spust	112,4 m	33,0 m
Dolžina vzpona	1,99 km	0,9 km
Dolžina spusta	2,00 km	0,81 km
Dolžina trase po ravnem	5,24 km	5,13 km
% vzpona	**21,6 %**	**13,2 %**
% spusta	**21,6 %**	**11,8 %**
% ravnine	**56,8 %**	**75,0 %**

Prva trasa je sestavljena iz treh zank. Vsaka zanka obkroža območje, ki je privlačno za družine. Tako poti obkrožajo športno letališče Bovec, kravjo farmo ter muzej na prostem Ravelnik. Druga trasa deloma poteka vzdolž reke Soče, deloma pa po naselju Čezsoča, skozi katero pelje ožja asfaltirana cesta. Trasi sta povezani z makadamsko potjo, ki vodi iz letališča v Čezsočo in obe poti smiselno povezuje.

Predlog poti za kolesarje popotnike

Kolesarji popotniki vozijo pretežno po asfaltnih in makadamskih cestah, ki večinoma niso glavne prometnice. Predlagam ureditev dveh krožnih poti, ki potekata v bližini naravnih in kulturnih znamenitosti ter se navezujeta na poti, ki povezujejo Bovško kotlino z drugimi kraji.

- Trasa 1: Vzhodna krožna trasa
- Trasa 2: Zahodna krožna trasa

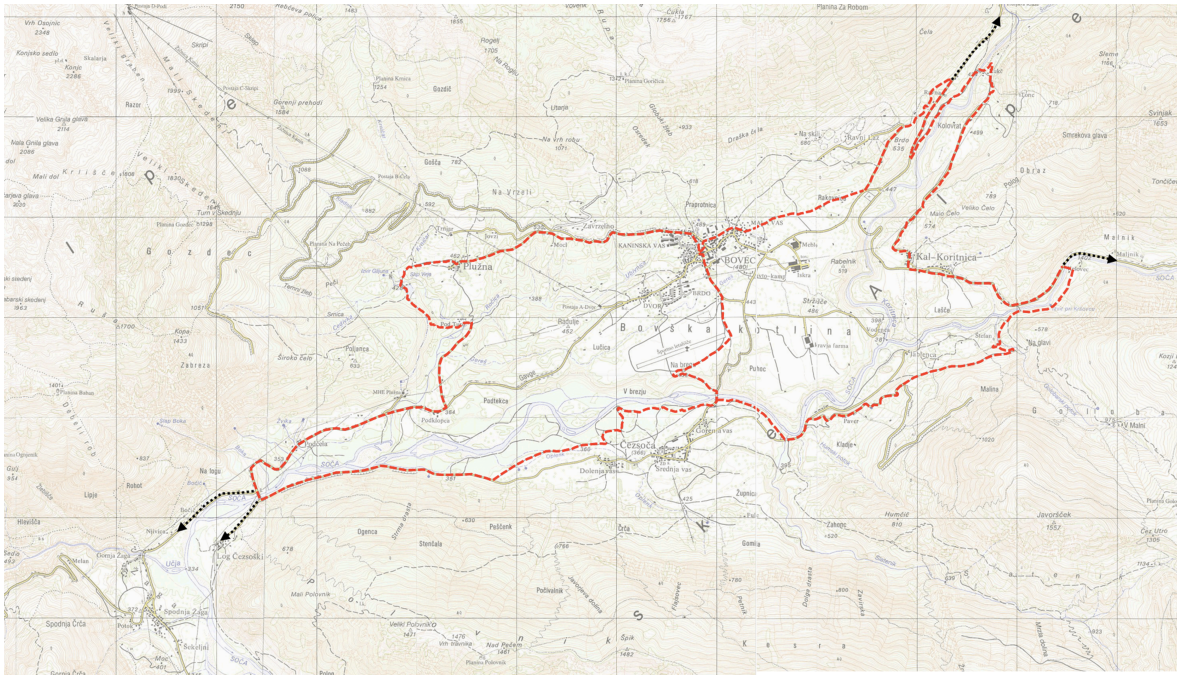

Slika 25: Trasa 1 in 2 - predlog poti za kolesarje popotnike (QUO - Slovenija1:25 000)

Trasi za popotnike sta speljani v dve krožni zanki in omogočata krajšo turo po vzhodnem ali zahodnem delu kotline ali daljšo turo okrog celotne Bovške kotline. Trasi povezujeta vse predlagane poti (družinske, turne in gravitacijske) ter se navezujeta na poti, ki vodijo v sosednje doline in kraje.

Južni del krožne trase po Bovški kotlini je hkrati del Slovenske turno kolesarske poti (Slovenska ..., 2016), ki območje povezuje dolvodno s Kobaridom, gorvodno pa z Lepeno.

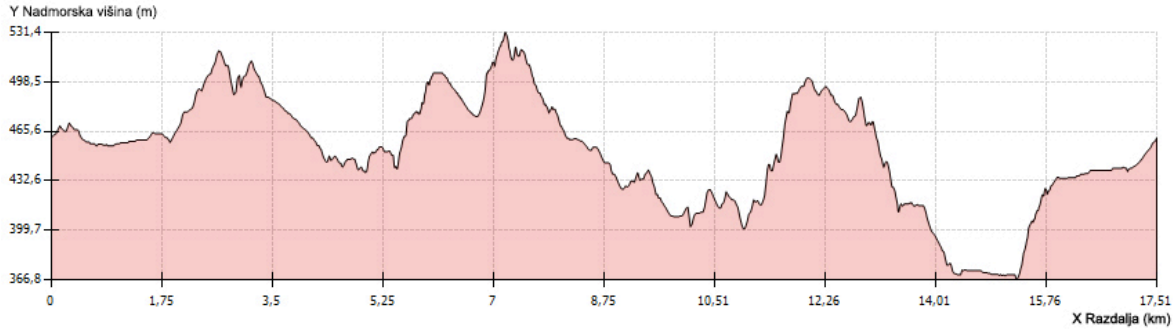

Slika 26: Višinski graf trase 1 - Vzhodna krožna trasa za kolesarje popotnike

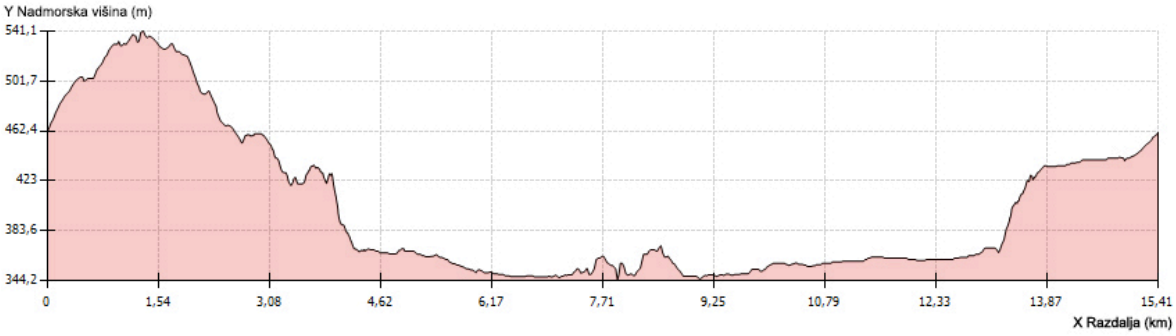

Slika 27: Višinski graf trase 2 - Zahodna krožna trasa za kolesarje popotnike

Preglednica 7: Primerjalna tabela poti za kolesarje popotnike

Pot	Trasa 1 - vzhodna	Trasa 2 - zahodna
Tip poti	asfalt, makadam, kolovoz	asfalt, makadam, kolovoz
Dolžina trase	**17,61 km**	**15,46 km**
Najnižja nadmorska višina	366,80 m	344,20 m
Najvišja nadmorska višina	531,40 m	541,10 m
Višinska razlika	**164,60 m**	**196,90 m**
Vzpon	628,50 m	363,10 m
Spust	628,50 m	363,10 m
Dolžina vzpona	5,50 km	4,29 km
Dolžina spusta	6,53 km	3,98 km
Dolžina trase po ravnem	5,58 km	7,19 km
% vzpona	**31,2 %**	**27,7 %**
% spusta	**37,1 %**	**25,8 %**
% ravnine	**31,7 %**	**46,5 %**

Predlog poti za turne kolesarje

Za turne (gorske) kolesarje, ki uporabljajo pretežno treking ali all mountan kolo predlagam ureditev in označitev večih poti, za potrebe več dnevnega kolesarjenja iz enega izhodišča. Predlagam ureditev poti po že obstoječih poteh ter spuščanje po enoslednicah, saj so prav spusti po enoslednicah bistvo današnjega turnega (gorskega) kolesarjenja.

- Trasa 1: Bavšica
- Trasa 2: Krnica
- Trasa 3: Poljanca
- Trasa 4: Javorščček
- Trasa 5: Stol

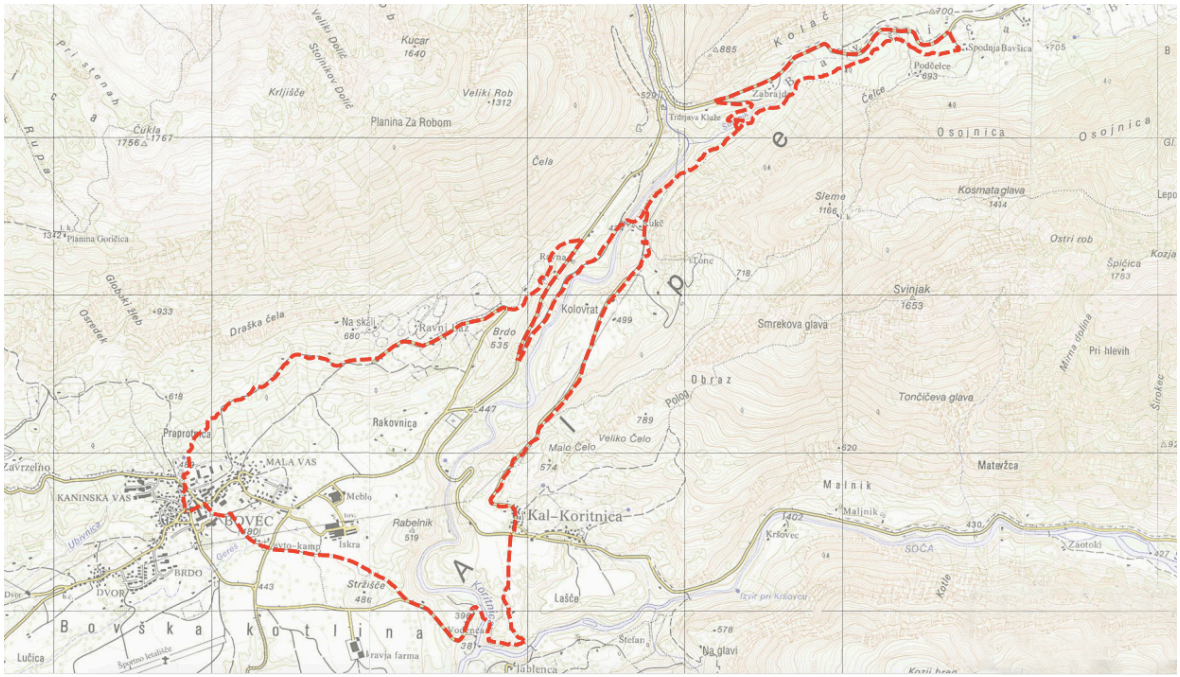

Slika 28: Trasa 1. Bavšica (QUO - Slovenija1:25 000)

Slika 29: Višinski graf trase 1 - Bavšica

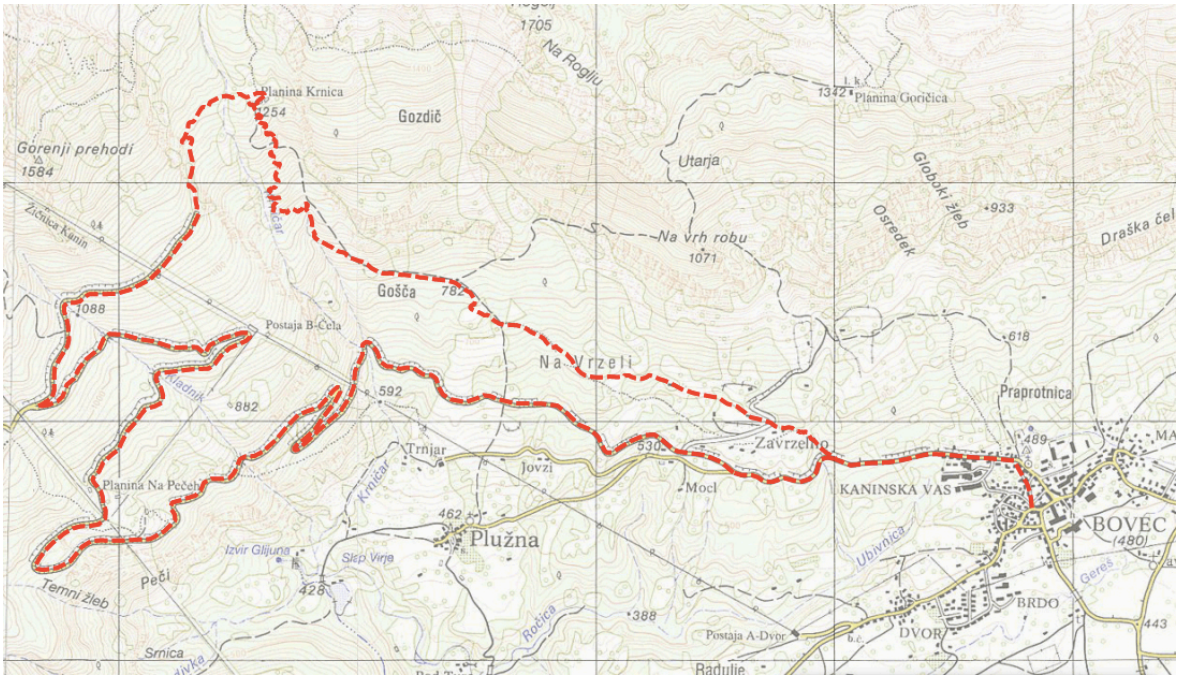

Slika 30: Trasa 2. Krnica (QUO - Slovenija1:25 000)

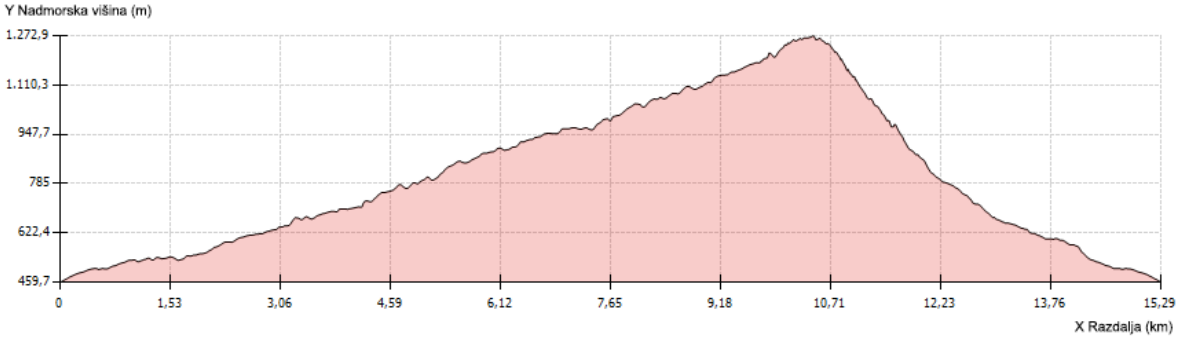

Slika 31: Višinski graf trase 2 - Krnica

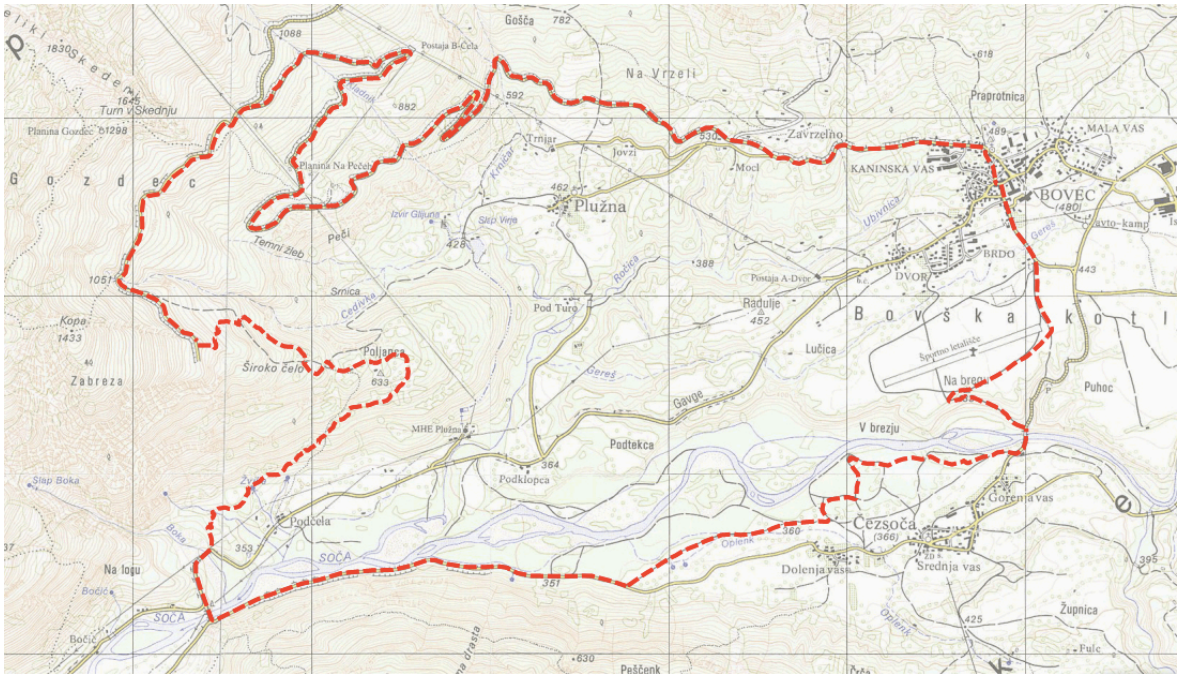

Slika 32: Trasa 3. Poljanca (QUO - Slovenija1:25 000)

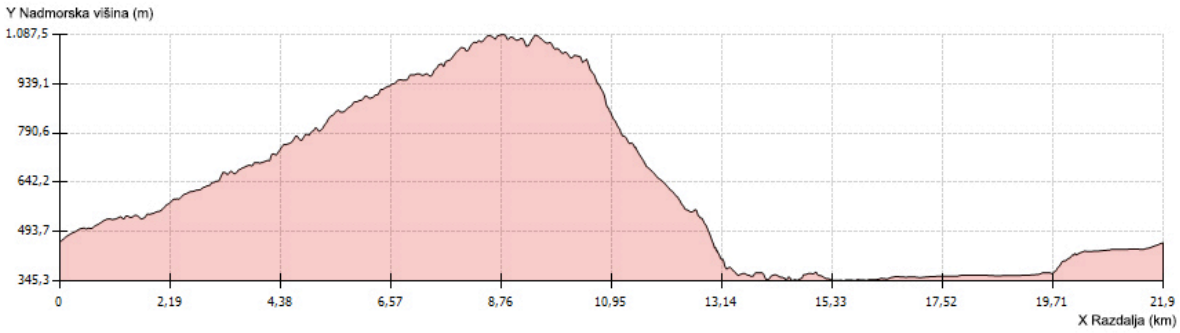

Slika 33: Višinski graf trase 3 - Poljanca

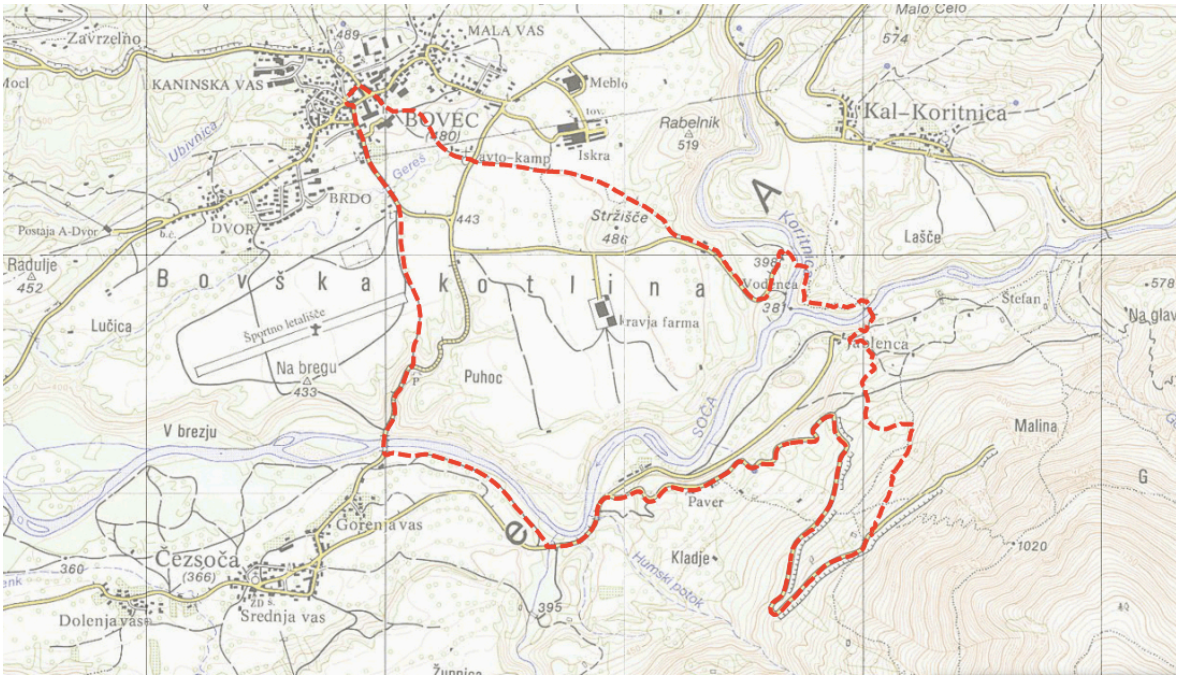

Slika 34: Trasa 4. Javoršček (QUO - Slovenija1:25 000)

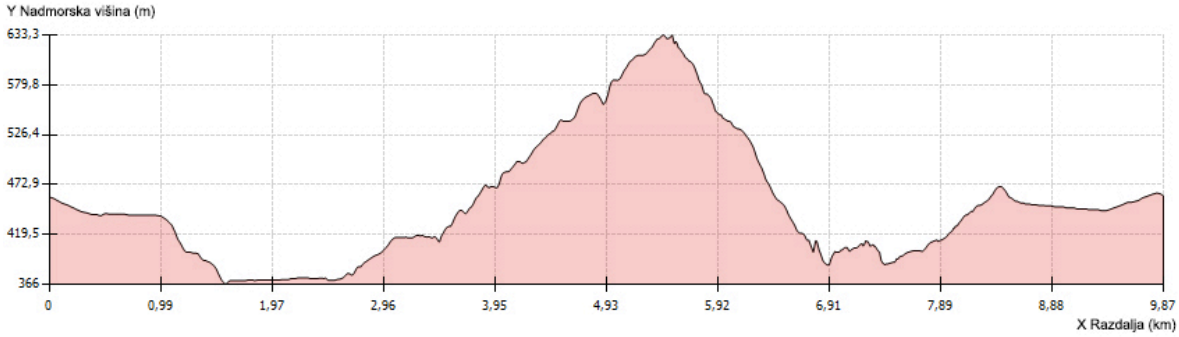

Slika 35: Višinski graf trase 4 - Javoršček

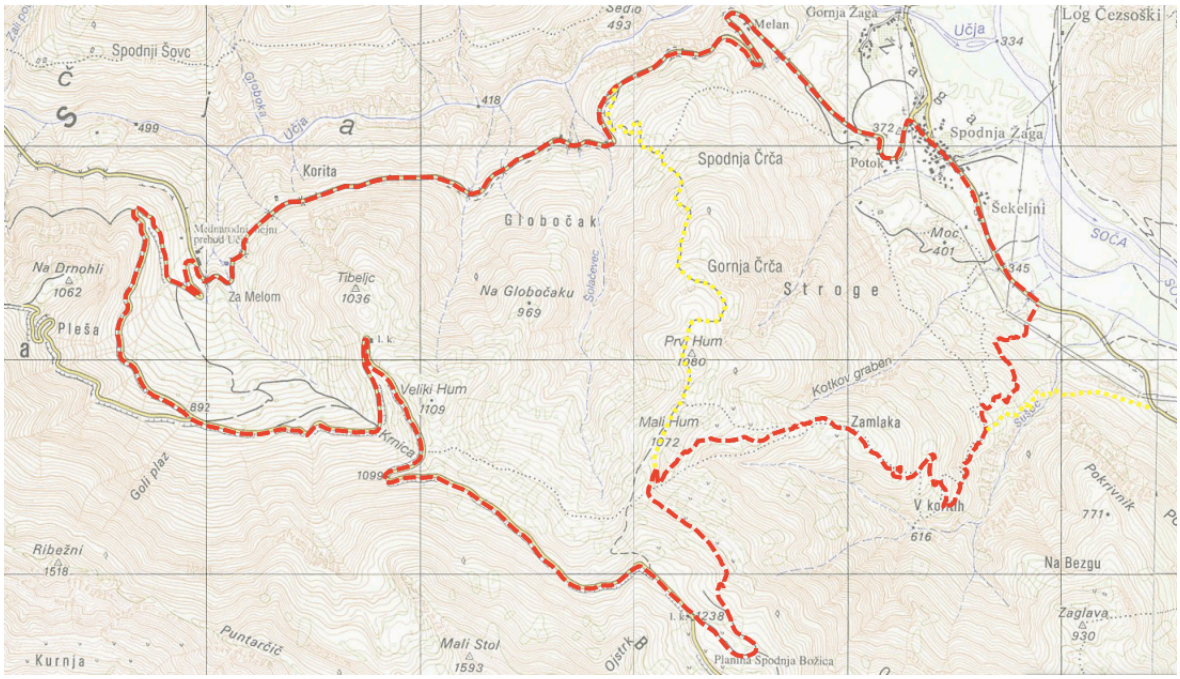

Slika 36: Trasa 5. Stol (QUO - Slovenija1:25 000)

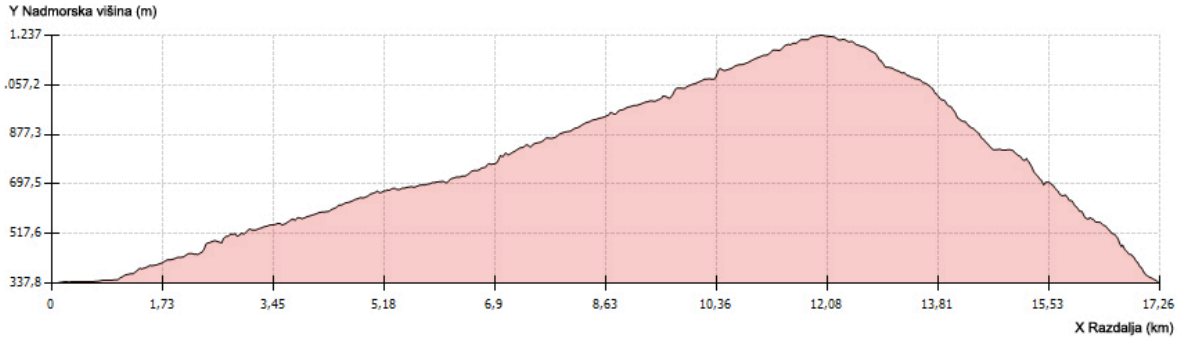

Slika 37: Višinski graf trase 5 - Stol

Preglednica 8: Primerjalna tabela poti za turne (gorske) kolesarje

Pot	Bavšica	Krnica	Poljanca	Javorščček	Stol
Izhodišče	Bovec	Bovec	Bovec	Bovec	Žaga
Dolžina trase	**17,99 km**	**15,55 km**	**21,9 km**	**9,96 km**	**17,52 km**
Najnižja n.m.v.	387,2 m	459,70 m	345,3 m	366,0 m	337,8 m
Najvišja n.m.v.	688,4 m	1.272,9 m	1.087,5 m	633,3 m	1.237,0 m
Višinska razlika	**301,2 m**	**813,20 m**	**742,2 m**	**267, 3 m**	**899,2 m**
Vzpon	823,5 m	1.045,8 m	1.098,2 m	469,5 m	1.098, 1 m
Spust	823,5 m	1.045,8 m	1.098,2 m	469,5 m	1.098,1 m
Dolžina vzpona	6,87 km	7,73 km	9,39 km	3,75 km	8,97 km
Dolžina spusta	6,93 km	5,88 km	6,54 km	3,34 km	5,84 km
Trasa po ravnem	4,19 km	1,94 km	6,22 km	2,87 km	2,71 km
% vzpona	**38,2 %**	**49,7 %**	**42,4 %**	**37,6 %**	**51,2 %**
% spusta	**38,5 %**	**37,8 %**	**29,5 %**	**33,5 %**	**33,3 %**
% ravnine	**23,3 %**	**12,5 %**	**28,1 %**	**28,8 %**	**15,5 %**

Trase so speljane krožno in imajo izhodišče v centru Bovca. Izjema je le Stol, saj je navada kolesarjev taka, da se na to turo odpravijo z avtomobili, ki jih pustijo na parkirišču, v naselju Žaga, ter tam začnejo turo.

Predlog poti (spustov) za gravitacijske kolesarje

Gravitacijski kolesarji iščejo tehnično zahtevne enoslednice in načeloma nimajo koles, prilagojenih vzponom, ampak samo spustom. Zaradi specifike gravitacijskih koles sem iskala poti, katerih izhodišča so dostopna z avtomobilom, kar velja za vse spodaj naštete poti. Velik potencial za razvoj tega tipa gorskega kolesarjenja predstavlja krožno kabinska žičnica Kanin, ki pa trenutno ne obratuje. Za ta segment kolesarjev predlagam tudi ureditev kolesarskega poligona (pumptrack) oziroma razširitev in nadgradnjo obstoječega poligona v Bovcu.

Spodaj našteti spusti so po oceni lokalnih vodnikov gorskega kolesarjenja nanizani od tehnično najbolj zahtevnega (trasa 1) do tehnično najmanj zahtevnega (trasa 7).

- Trasa 1: Poljanca
- Trasa 2: Golobar
- Trasa 3: Krnica
- Trasa 4: MTB park Kanin
- Trasa 5: Stol
- Trasa 6: Bavšica
- Trasa 7: Javorščček

Preglednica 9: Primerjalna tabela spustov za gravitacijske kolesarje

Pot	Dolžina spusta	Višinska razlika	NMV start	NMV cilj	Tip poti
Poljanca	3,0 km	700 m	1050 m	350 m	enoslednica, lovska pot
Golobar	6,8 km	910 m	1180 m	400 m	enoslednica, pastirska pot
Krnica	3,3 km	720 m	1250 m	530 m	enoslednica, mulatiera
Park Kanin	3,8 km	580 m	1090 m	510 m	enoslednica, kolesarska pot
Stol	4,5 km	880 m	1220 m	340 m	enoslednica, mulatiera
Bavšica	2,7 km	240 m	690 m	470 m	enoslednica, pastirska pot
Javorščček	1,3 km	230 m	635 m	405 m	enoslednica, mulatiera

Zaradi zadovolitve potreb širšega kroga uporabnikov je smiselno urediti najprej lažje spuste, ki so hkrati ustrezni za gravitacijske kolesarje in za kolesarje popotnike (Javorščček, Bavšica, Stol).

Kolesarski promet na spustih poteka enosmerno in z večjo hitrostjo po hribu navzdol. Iz vidika varnosti je smiselno omejiti rabo takšnih poti (spustov) le na kolesarsko rabo.

5.4 DILEME PRI UMEŠČANJU TRAS NA IZBRANIH PRIMERIH IN PREDLOG REŠITVE

Predlagane družinske trase so zaradi konfiguracije terena Bovške kotline omejene na ravni del kotline in potekajo po poljskih poteh ter kolovozih. Kolesarjenje na teh poteh je dovoljeno, če temu ne nasprotuje lastnik zemljišča ali upravitelj poti. Na terenu pa je potrebno poti označiti z usmeritvenimi tablami ter opisi.

Tudi predlagane trase za kolesarje popotnike z vidika legalizacije niso problematične saj potekajo po asfaltnih cestah, gozdnih cestah, kolovozih in poljskih poteh, kjer je gorsko kolesarjenje prav tako dovoljeno, če temu ne nasprotuje lastnik zemljišča ali upravitelj poti. Tudi te trase je potrebno na terenu primerno označiti.

Večji problem z vidika legalizacije predstavljaja vmeščanje turno (gorsko) kolesarskih tras in tras za gravitacijske kolesarje. Te trase potekajo v naravnem okolju, kjer je kolesarjenje načeloma prepovedano in so postopki legalizacije bolj zapleteni. Poleg tega so do nedavnega uporabljaji te poti samo lovci in planinci, danes pa so te poti s strani gorskih kolesarjev vse bolj obiskane. To je omogočil tehnološki razvoj gorskih koles, ki omogoča kolesarjenje po vse bolj zahtevnih terenih. Razumljivo je, da se je na teh poteh še toliko bolj pojavila potreba po določitvi pravil uporabe poti za različne uporabnike.

Za nadaljno analizo sem izbrala turno (gorsko) kolesarske trase, ki so po mnenju lokalnih vodnikov gorskega kolesarjenja doživljajsko najlepše in zato najbolj obiskane ter hkrati predstavljajo konflikt v prostoru. Za te trase sem preučila problematiko in podala predloge za reševanje.

Te trase so:

- Stol - potek poti znotraj lovišča LD Bovec,
- Bavšica - potek poti po območju Triglavskega narodnega parka,
- Krnica - potek poti po planinski poti.

5.4.1 Stol

Stola se nahaja jugozahodno od Bovca. Iz vasi Žaga se lahko s kolesom po asfaltni cesti povzpnemo skoraj do mejnega prehoda Učeja, kjer se tik pred prehodom levo odcepi makadamska cesta, ki vodi do planine Božca oziroma še naprej v Breginjski kot. Makadamska cesta, ki povezuje Bovško dolino z Breginjskim kotom, je zelo obiskana. Uporabljajo jo gorski kolesarji, lovci, padalci, kmetje, gozdarji in drugi. Cesta je nekategorizirana cesta in lastniki zemljišč sami skrbijo za njeno vzdrževanje. Zaradi velikega števila uporabnikov in velikih stroškov vzdrževanja se lastniki zemljišč jezijo na vse uporabnike, ne le kolesarje. Z makadamske ceste na Stol se odcepi več poti, po katerih se gorski kolesarji radi spuščajo v dolino, tako na Bovško, kot na Kobariško stran. Lovska družina Bovec ima na tem območju številne objekte in lastnikom zemljišč makadamske ceste na Stol, pomaga pri vzdrževanju poti. Tudi zato jih še posebej motijo kolesarji, ki po njihovih besedah ob vseh urah drvijo skozi gozd.

Spodnja slika prikazuje vzpon po makadamski cesti iz Učeje na planino Božca ter spust v dolino, ki se razcepi na dva oziroma tri krake. Prvi krak zavije nazaj proti Učeji, drugi se konča na začetku vasi Žaga, tretji pa na začetku vasi Srpenica.

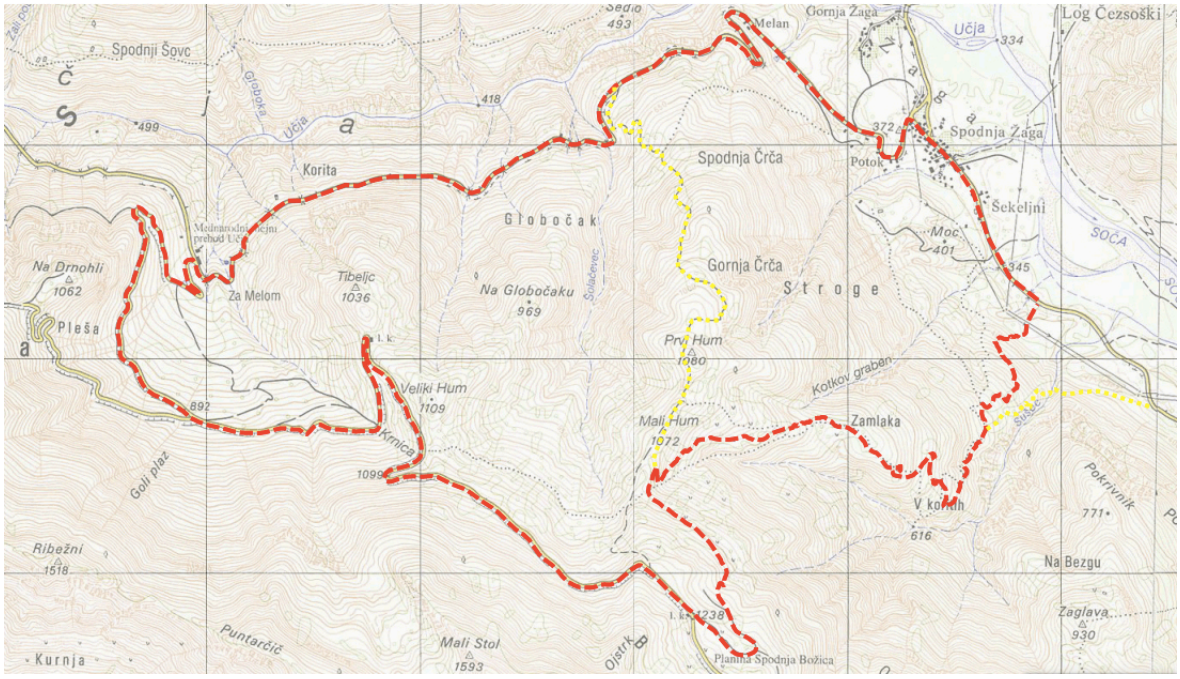

Slika 38: Predlog ureditve 17 km dolge krožne ture na Stol

Turo sem speljala v obliki krožne zanke tako, da se tura začne in konča v isti točki, kar je optimalno za kolesarje, ki se na začetek ture pripeljejo z avtomobilom. Na začetku vasi predlagam ureditev parkirišča za potrebe kolesarjev, pohodnikov in drugih.

Spust iz Stola na Žago poteka po lovsko upravljalskem območju Lovske družine Bovec (LD Bovec). Delovanje LD Bovec urejata Zakon o divjadi in lovstvu (2004) in Zakon o ohranjanju narave (2004), naloge ter dolžnosti družine pa so določene v Lovsko upravljalskem načrtu za XI. triglavsko upravljavsko območje 2011-2010 (2012). Po pogovorih opravljenih s predstavniki lovske družine, sem prišla do naslednjih ugotovitev. Lovska družina Bovec na tem območju izpostavlja tri razloge, zakaj oz kdaj si gorskih kolesarjev na tem območju ne želi:

- območja rastišča velikega petelina, ki je zaščitena vrsta,
- paritveno obdobje jelena (obdobje ruka) in
- čas lova, ki načeloma poteka zvečer in zjutraj.

Veliki petelin ali divji petelin (*Tetrao urogallus*) živi v obsežnih ohranjenih starih mirnih gozdovih. Zgodaj pomladi na posebnih mestih, ki jih imenujemo rastišče, poteka skupinsko dvorjenje samcev samicam. Po parjenju samica na tleh naredi gnezdo, znese do 10 jajc in po 4 tednih se izvalijo mladiči. Ogrožajo ga predvsem gozdarske in turistično-rekreativne dejavnosti, ki ga vznemirjajo. Nemir povzročajo sečnja, pohodništvo, gradnja gozdnih cest, vožnja z motornimi vozili po gozdnih poteh ali brezpotjih, nabiralništvo, kolesarjenje, smučanje in tudi nepazljivo ali prepogosto opazovanje na rastiščih ter fotografiranje. Nemir povzročajo tudi psi, ki se gibljejo nenadzorovano in s tem vznemirjajo živali. Divji petelin je na nemir zelo občutljiv, še posebej v času rastitve, valjenja in vodenja mladičev. Nemir lahko zmanjša uspešnost gnezdenja. Iz gnezda preplašena kura se ne vrne kmalu, jajca se zato podhladijo in gnezdo propade. Opazovanja raziskovalcev kažejo, da divji petelin na nemir ni prilagodljiv (Bevk, 2007). LD Bovec zato priporoča, da se gorsko kolesarjenje dovoli le v času, ko je divji petelin na nemir manj občutljiv, torej od junija do začetka oktobra.

Navadni jelen (*Cervus elaphus*) je aktiven zlasti v mraku in ponoči in je čredna žival. Košute s teleti se družijo med sabo, samci pa pozimi sestavljajo svoje trope ali pa so samotarji. Tropi jelenov razpadejo v začetku parjenja (ruka), to je septembra, ko si v medsebojnih bojih poskušajo pridobiti čim več košut. Košuta je breja 230–240 dni, maja ali junija pa skoti navadno le eno tele, ki ga doji približno tri mesece. Teleta spolno dozorijo v drugem (košute) oz. tretjem letu življenja (jeleni) (Navadni ..., 2016). LD Bovec priporoča, da se gorsko kolesarjenje omeji v času ruka, to je v večernih urah v mesecu septembru.

Čas lova ni določen z uro ampak z lovno dobo. Lov se lahko vrši ob vidni svetlobi (tako podnevi, kot ponoči), načeloma pa lovci lovijo v večernih in jutranjih urah. LD Bovec zato priporoča, da se gorsko kolesarjenje na tem območju dovoli podnevi, med deveto in osemnajsto uro.

LD Bovec opozarja na dolžnosti, ki jih ima do plana odstrela (npr. jelena), ki jih lovski družini nalaga Lovsko upravljalski načrt. V kolikor lovska družina plana odstrela ne izpolni, lahko dobi kazen.

Iz vidika lovske družine je gorsko kolesarjenje na tem območju sprejemljivo pod pogoji, da se upošteva zgornje omejitve, kar pomeni vzpostavitev režima, ki omogoča kolesarjenje vsak dan od 9:00 do 18:00 ter v mesecih od začetka junija, do konca oktobra.

Iz pravnega vidika je spust iz Stola na Žago enoslednica v gozdu, kjer vožnja s kolesom načeloma ni dovoljena. Lokalna skupnost lahko sporazumno z lastniki gozdov in Zavodom za gozdove označi poti, kjer je kolesarjenje dovoljeno, kar pa je zapleten in dolgotrajen postopek.

5.4.2 Bavšica

Dolina Bavšice je stranska dolina doline Koritnice. Predlagana trasa je krožna, se začne v centru Bovca in poteka mimo cerkve Sv. Lenarta, Kukča proti Bavšici. Po prečkanju potoka Bavšica se trasa nadaljuje po asfaltirani cesti, ki pelje v Bavšico. Na koncu vzpona z glavne ceste trasa zavije desno na pot, ki nas pripelje nazaj do Kukča. Od tu nadaljujemo v Kal Koritnico, Vodenca, Ravelnik ter pridemo na izhodiščno točko v center Bovca.

Dolina Bavšica je del zavarovanega območja Triglavskega narodnega parka in sicer spada v tretje varstveno območje, pobočja nad njo pa v drugo. Predlagani spust iz Bavšice poteka v gozdu po obstoječi enoslednici. Splošni varstveni režim narodnega parka prepoveduje vožnjo s kolesi v naravnem okolju, hkrati pa, po predhodni presoji, omogoča ureditev gorskega kolesarjenja (Graditev ..., 2010):

- v 1. in 2. varstvenem območju: na gozdnih in kmetijskih cestah, planinskih in drugih poteh ter nekategoriziranih gozdnih prometnicah, ki so določene v načrtu upravljanja,
- v 3. varstvenem območju: na državnih, občinskih in gozdnih cestah.

Gre za nepravilnost v zakonu, ki določa strožje pogoje za ureditev kolesarskih poti v tretjem varstvenem območju, kot v 1. in 2. in jo je potrebno odpraviti.

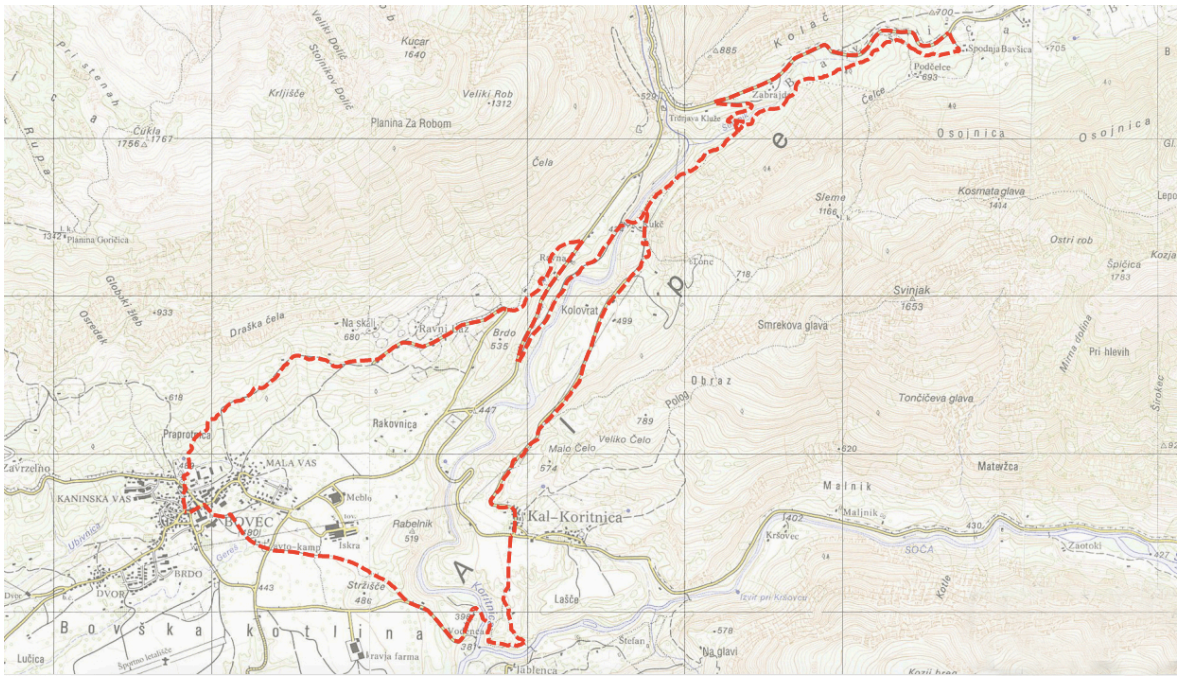

Slika 39: Predlog ureditve krožne ture Bavšica

5.4.3 Krnica

Planina Krnica leži v Kaninskem pogorju na nadmorski višini 1.252 metrov (Turk, 2000). Iz Bovca do planine vodi makadamska gozdna cesta. Gorski kolesarji se radi povzpenjajo po gozdni cesti, saj nudi čudovite razglede nad Bovško kotlino in okoliške hribe. Manj izkušeni gorski kolesarji se v dolino vračajo po enaki poti, bolj izkušeni pa se v dolino spustijo po planinski poti vse do Bovca.

To planinsko pot, bi lahko na predlog skrbnika poti prekategorizirali v pot za dvonamensko rabo, v kolikor pot izpolnjuje določene tehnične kriterije (minimalna svetla širina poti 1,5 m in maksimalen 20 % povprečen naklon poti, ...).

Del poti poteka po območju naravne vrednote Kaninsko pogorje, kjer se lahko dejavnosti izvajajo na način, da se naravna vrednota ne uniči in, da se ne spreminjajo tiste lastnosti, zaradi katerih je bil del narave spoznan kot naravna vrednota (ARSO, 2016b). Pot v celoti poteka v območju, ki je v Občinskem prostorskem načrtu (OPN) določeno za rekreacijo. Tukaj poteka gondola na Kanin, trasa gorskokolesarskega parka Kanin ter Zipline jeklenice za spuščanje. Iz teh razlogov bi bilo smiselno za gorske kolesarje poleg odprtja predlagane poti iz planine Krnica na tem območju urediti še druge trase ter obnoviti tudi gorskokolesarski park Kanin.

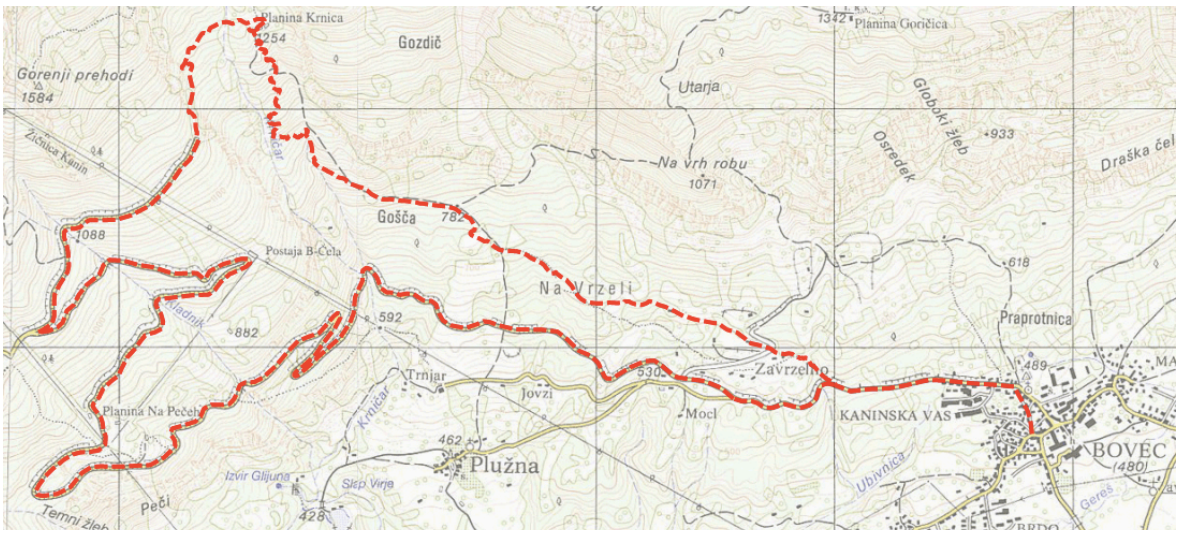

Slika 40: Predlog ureditve krožne ture Krnica

Kolesarji se po poti iz planine Krnica samo spuščajo. Konflikt na katerega naletijo pri spuščanju so planinci, ki se ob srečanju s kolesarji prestrašijo, če ti nenadoma pridrvijo po hribu navzdol. Z vidika legalnosti vožnje s kolesom po planinski poti ter označevanja poti na terenu bi bilo potrebno pot najprej odpreti za kolesarje z uvedbo dvojne rabe poti. Z

vidika reševanja konflikta kolesarjev in pešcev pa bi bilo potrebno določiti režim, po priporočilih opisanih v poglavju 2.5.

6 REZULTATI IN RAZPRAVA

Ureditev gorskokolesarskih tras v naravnem okolju je nujna, saj kolesarje srečujemo vsepovsod, kjub temu da je kolesarjenje v naravnem okolju načeloma prepovedano. Pri umeščanju tras v naravno okolje je na prvem mestu potrebno upoštevati zakonodajo in naravovarstvene omejitve. Območij varstva je tako v Sloveniji kot na izbranem območju resnično veliko, kar še dodatno otežuje umeščanje tras na način, da so vplivi na okolje čim manjši. Zaradi gozda in območij varstva, ki načeloma ne dovoljujejo gradnje novih poti, sem se v diplomski nalogi omejila na možnosti legalizacije obstoječih poti, ki jih gorski kolesarji že uporabljajo.

Pri oblikovanju predlogov tras sem se osredotočila na različne segmente gorskih kolesarjev, ter izdelalala predloge tras za štiri segmente gorskih kolesarjev:

- družinski kolesarji,
- kolesarji popotniki,
- turni (gorski) kolesarji in
- gravitacijski kolesarji.

Obstoječa mreža poti zaradi specifične oblike Bovške kotline ne ponuja veliko poti za družinske kolesarje. Kolesarjenje za družine je tako omejeno le na ravninski del Bovške kotline in na obrečno kolesarjenje v Čezsoči. Ker po ravninskem delu kotline večinoma potekajo poljske poti in kolovozi po kmetijskih zemljiščih legalizacija teh poti zakonsko ne predstavlja problema. Kolesarjenje je na teh poteh dovoljeno, če temu ne nasprotujeta lastnik zemljišča ali upravitelj poti. Na terenu pa je potrebno poti označiti z usmeritvenimi tablami ter opisi.

Predlagane trase za kolesarje popotnike z vidika legalizacije niso problematične, saj potekajo po asfaltnih cestah, gozdnih cestah, kolovozih in poljskih poteh, kjer je gorsko kolesarjenje prav tako dovoljeno, če temu ne nasprotujeta lastnik zemljišča ali upravitelj poti. Tudi te trase je potrebno na terenu primerno označiti.

Okolica Bovca je hribovita in prepredena z gozdnimi cestami, mulatierami in potmi. Zaradi specifične oblike Bovške kotline, kjer ravnina hitro preide v strm breg ni veliko poti, ki bi bile primerne za lažje turno kolesarjenje, saj poti kmalu postanejo strme ali tehnično zahtevne. Analiza poti je pokazala, da je Bovec primeren za gorske (turne) kolesarje, ki so tehnično boljši kolesarji.

Trase za turne gorske kolesarje potekajo v naravnem okolju, kjer so uporabniki poti do nedavnega bili samo lovci in planinci, danes pa so te poti vse bolj obiskane s strani gorskih kolesarjev. To je omogočil tehnološki razvoj gorskih koles, ki omogoča kolesarjenje po vse

bolj zahtevnih terenih. Razumljivo je, da se je na teh poteh pojavila potreba po določitvi režima uporabe poti.

Za reševanje konfliktov na poteh med različnimi uporabniki je potrebno vzpostaviti režim. Kot obstajajo cestnoprometni predpisi, ki urejajo srečanje pešca s kolesarjem in šoferjem ali odlok po reki Soči, ki ureja tako plovbo, kot ribolov, tako je potrebno na posameznih trasah vzpostaviti režim za gorske kolesarje in določiti kdaj, kje in na kakšen način se lahko oziroma ne sme kolesariti.

7 ZAKLJUČEK

Bogat nabor številnih gorskokolesarskih poti različnih uporabnikov nam pokaže, da je poti po katerih se gorski kolesarji na izbranem območju kljub prepovedim že vozijo, veliko. Dejstvo je, da je gorskih kolesarjev v naravnem okolju vse več in nič ne kaže na to, da se bo trend gorskega kolesarjneja v bližnji prihodnosti zmanjšal. Gorsko kolesarjenje je zato potrebno urediti in ne na splošno prepovedovati. Po podrobnem pregledu zakonodaje, naravovarstvenih omejitev ter različnih uporabnikov prostora lahko zaključim, da je zakonodaja, ki ureja gorsko kolesarjenje, zapletena. Postopki legalizacije so zahtevni in dolgotrajni in zato se na tem področju nič ne premakne.

Pri urejanju tras za gorske kolesarje je pomembno, da trase izpeljemo na način, ki je varen in zanimiv za uporabnika ter ne povzroča neželenih vplivov na okolje. Pomembno je da se zavedamo številnih različnih segmentov gorskih kolesarjev, ter poti speljemo na način, da zadovoljimo njihovim potrebam in željam. Smiselno speljane trase so zagotovo ključ za privabljanje gorskih kolesarjev. Poleg mreže poti so za zadovoljitev gorskih kolesarjev zelo pomembni številni elementi celostne ponudbe kolesarske destinacije. Elemente, ki jih kolesarski turist zahteva, je potrebno upoštevati pri načrtovanju kolesarske destinacije.

Izbrano območje ponuja bogato mrežo poti, ki so primerne za gorske kolesarje. Zaradi specifične oblike Bovške kotline je družinsko kolesarjene omejeno na ravninski del kotline, trase, ki se dvigajo iz ravnine hitro postanejo zahtevne, tako kondicijsko, kot tehnično. Kljub temu območje omogoča ureditev večih turno (gorsko) kolesarskih tras, ki ponujajo spuste po enoslednicah. Iz tega lahko zaključim, da je Bovško primerno za razvoj gorskega kolesarjenja za bolj izkušene kolesarje, ki so tako kondicijsko, kot tehnično dobro pripravljeni.

Poleg upoštevanja zahtev varstva narave pri načrtovanju tras je pomembno za vsako traso preučiti ostale uporabnike prostora in določiti režim na trasi. Vsaka trasa mora biti na terenu označena, kjer je sestavni del oznake tudi določen režim za uporabnike trase.

Usklajevanje zakonskih in naravovarstvenih zahtev, različnih uporabnikov ter nenazadnje pridobivanje soglasij lastnikov zemljišč po katerih trase potekajo je dolgotrajen proces, ki ovira legalizacijo poti in s tem razvoj gorsko kolesarskega turizma. Veliko bolj smiselna bi bila ureditev, ki bi gorskim kolesarjem dovoljevala vožnjo po vseh poteh, kjer to ni izrecno prepovedano, kot to velja za hojo. Izrecna prepoved vožnje pa bi morala veljati le na območjih, kjer gorsko kolesarjenje povzroča neželene vplive na okolje in kjer ogroža varnost drugih uporabnikov poti.

8 POVZETEK

Gorsko kolesarjenje je športno rekreativna dejavnost, ki v svetu in v Sloveniji vse bolj pridobiva na pomenu, kot priljubljen način rekreacije in preživljanja prostega časa ter predstavlja dejavnost, ki lahko pomembno prispeva k razvoju turizma. Gorskih kolesarjev je vse več in vse bolj so prisotni v naravnem okolju. Srečamo jih tako v gozdu kot na planinskih in drugih poteh in ne več le na cestah in kolovozih. Kot ugotavljata Zajc in Berzelak (2014) v raziskavi Gorsko kolesarjenje v naravnem okolju, je vožnja z gorskim kolesom po poteh v naravnem okolju v samem bistvu gorskega kolesarjenja kot načina doživljanja narave in preživljanja prostega časa.

Predpogoj za razvoj gorskega kolesarjenja je dobro načrtovana, urejena in vzdrževana gorskokolesarska infrastruktura, načrtovanje le te, pa spremljajo številne dileme o prostorskem umeščanju gorskokolesarskih tras

V diplomski nalogi sem analizirala možnosti umestitve gorskokolesarskih poti v naravno okolje. Raziskala sem Bovško, ki ima vse naravne, prostorske in reliefne danosti za umestitev takšnih poti in trenutno le eno označeno (legalno) kolesarsko pot.

Prvi del naloge zajema predstavitev gorskega kolesarjenja, segmentacijo gorskega kolesarja, vplive na okolje, konflikte v prostoru ter zakonodajo, ki ureja to področje. V drugem delu sem predstavila izbrano območje, podrobneje opisala stanje gorsko kolesarske ponudbe in izdelala popis ter grafični prikaz obstoječih poti, ki jih gorski kolesarji kljub prepovedim že uporabljajo.

Rezultat naloge je predlog ureditve mreže gorskokolesarskih poti na izbranem območju glede na različne segmente gorskih kolesarjev. V zaključku naloge sem predstavila tri poti, ki so po oceni gorskih kolesarjev doživljajsko najlepše. Na teh poteh sem preučila, kakšne so možnosti za ureditev poti upoštevajoč različne uporabnike ter zakonske in naravovarstvene omejitve.

Zakonodaja je na področju urejanja gorskega kolesarjenja v naravnem okolju do kolesarjev prestroga. Ker so vplivi na okolje kolesarjev podobni vplivom na okolje pešcev bi lahko zakonodajalec določil, da je kolesarjenje v naravnem okolju dovoljeno povsod, kjer ni izrecno prepovedano. Takšno določilo bi zagotovo bistveno pripomoglo k legalizaciji poti v naravnem okolju tako v Sloveniji, kot na izbranem območju.

9 VIRI

Alpe Adria Giro. http://www.bovec.si/aktualno/tradicionalni-dogodki/2016021610392831/Alpe-Adria-Giro/ (junij 2016)

ARSO. 2016a. Ekološko pomembna območja. http://www.arso.gov.si/narava/ekološko%20pomembna%20območja/ (junij 2016)

ARSO. 2016b. Varstvo naravnih vrednot. http://www.arso.gov.si/narava/naravne%20vrednote/ (junij 2016)

Bembič M. 2014. Planine na Bovškem kot priložnost za širitev turistične ponudbe. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta. Oddelek za geografijo: 88 str.

Bevk D. 2007. Upadanje populacije divjega petelina v Škofjeloškem, Cerkljanskem in Polhograjskem hribovju. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani. Biotehniška fakulteta. Oddelek za biologijo: 75 str.

Bovec - Trenta Outdoor 1:25 000. 2015. Ljubljana. Sidarta, kartografsko gradivo.

Conacija gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma. Zavod za gozdove Slovenije: 7 str. http://odprimopoti.si/doc/2_marjan%20grah_conacija%20gozdnega%20prostora.pdf (junij 2016)

Drofenik U. 2012. Gorsko kolesarstvo v zavarovanih območjih na primeru Triglavskega narodnega parka. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani. Biotehniška fakulteta. Oddelek za krajinsko arhitekturo: 76 str.

Gorsko kolesarjenje. http://www.bovec.si/poletje/kolesarjenje/gorsko-kolesarjenje (junij 2016)

Gorskokolesarski park Kanin. 2009. http://www.bovec.si/aktualno/novice/2009092820500873/MTB-park-Kanin/ (junij 2016)

Graditev objektov in drugi posegi na območju triglavskega narodnega parka. 2010. http://www.tnp.si/spoznavati/C257 (junij 2016)

Humar J. 2015. LTO Bovec - Poslovno poročilo 2015. LTO Bovec, Bovec: 42 str.

Immich P., Kemmler M. 2014. Slowenien 30 Mountainbiketouren im Soča-Tal. München, Freiraus: 190 str.

Kolesarska pot Adriabike 1 : 90 000. 2014. Posoški razvojni center, kartografsko gradivo.

Kolesarske poti. 2004. LTO Bovec, zgibanka: 8 str.

Kolesarski vzpon na Mangart. http://www.bovec.si/aktualno/tradicionalni-dogodki/2016022915322188/Kolesarski-vzpon-na-Mangart (junij 2016)

Košmrl A. 2006. Razvoj turistične dejavnosti na Bovškem. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta. Oddelek za geografijo: 88 str.

Kupec R. 2014. Sistem vrednotenja vpliva gorskega kolesarstva na obstoječe gozdne prometnice in planinske poti. Diplomsko delo. Univerza v Novi Gorici. Fakulteta za znanosti o okolju: 60 str.

Leban L. 2009. Dolina Soče. Gorskokolesarski vodnik. Ljubljana, Sidarta: 262 str.

Lovsko upravljavski načrt za XI. triglavsko lovsko upravljavsko območje (2011 - 2020). 2012. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Tolmin: 177 str. http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/GGO/LUO/DLUN_11._Triglavsko_LUO_2011_2020.pdf (junij 2016)

Melik A. 1962. Bovec in Bovško: Regionalnogeografska študija: 307 - 388 str. http://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/zbornik/GZ_0701_307_387.pdf (avgust 2016)

Merila za dvonamensko rabo planinskih poti. 2012. Ljubljana, Planinska zveza Slovenije: 2 str. http://www.pzs.si/javno/dokumenti/ktk%20pzs/Merila_za_dvonamensko_rabo_poti_objava_na_domaci_strani_PZS.pdf (junij 2016)

Navadni jelen. Lovska zveza Slovenije. http://www.lovska-zveza.si/lzs/prostozivece_zivali/sesalci/navadni_jelen (junij 2016)

Novela Zakona o ohranjanju narave. 2014. Ur. l. RS, št. 46/14

Občinski prostorski načrt občine Bovec. 2008.
http://obcina.bovec.si/obcinski-prostorski-nacrt (junij 2016)

Ogris M. 2014. Pravni vidik in možnosti za razvoj gorskega kolesarstva na Koroškem. Magistrsko delo. Univerza na primorskem. Fakulteta za management: 140 str.

Ogroženost divjega petelina.
http://www.petelin.info/ogrozenost.html (junij 2016)

Okoli Polovnika - planini Zaprikraj in Golobar.
http://www.slotrips.si/slo/gorsko-kolesarjenje/trip/1086/Okoli-polovnika-planini-zaprikraj-in-golobar (julij 2016)

Prostorski informacijski sistem občin - PISO.
http://www.geoprostor.net/piso/ewmap.asp?obcina=BOVEC (junij 2016)

Predstavitev občine. 2008.
http://obcina.bovec.si/predstavitev-obcine (junij 2016)

Priporočila turnim kolesarjem PZS. 2012.
http://www.pzs.si/vsebina.php?pid=164 (junij 2016)

Razgledi in znamenitosti v okolici Bovca.
http://www.slotrips.si/slo/gorsko-kolesarjenje/trip/1209/Razgledi-in-znamenitosti-v-okolici-bovca (julij 2016)

Rovan J. 2016. Vizija razvoja gorskega kolesarstva v okviru PZS: str. 10
http://odprimopoti.si/doc/naa2016_joze_rovan.pdf (junij 2016)

Slovenska turnokolesarska pot. Planinska zveza Slovenije.
http://ktk.pzs.si/stkp (junij 2016)

Smaragdne kolesarske poti 1:55 000. 2013. LTO Sotočje, Posoški razvojni center, kartografsko gradivo.

Smaragdne kolesarske poti. Bike Alpe Adria.
http://www.bike-alpeadria.com/spoznavne_poti/2014051616035354/ (junij 2016)

Sovdat A. 2016. Pomen pustolovskorekreacijskih dejavnosti za razvoj mladinskega turizma na bovškem. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta. Oddelek za geografijo: 90 str.

Splošne naravovarstvene smernice za urejanje prostora. 2015. Ljubljana, Zavod RS za varstvo narave: 30 str. http://www.zrsvn.si/dokumenti/75/2/2015/48-1_NS_20150204112748_3768.pdf (junij 2016)

Stopar G., Štrucl D., Lenarčič M. Kolesarjenje v Sloveniji. 2014. Ljubljana, Pohodništvo in kolesarjenje GIZ, Spirit Slovenija: 52 str. http://www.slovenia.info/pictures/publication_language/2014/KOLESARJENJE_2014_-_SLO__pub.pdf (junij 2016)

Strategija razvoja kolesarskega turizma v občini Tržič. 2015. Ljubljana, Zavod Aliansa: 66 str. http://www.trzic.si/doc/obcina-razpisi/strategija-trzic-lo-res-secured.pdf (junij 2016)

Strategija razvoja turističnega proizvoda kolesarjenje v Sloveniji. 2005. Ljubljana: 124 str. http://www.slovenia.info/pictures/TB_board/atachments_1/2007/Strategija_kolesarjenja-final_2894_5117.pdf (junij 2016)

Strategija razvoja turizma na Bovškem. 2005. Bovec: 163 str. http://www.bovec.si/mma/-/2013041312484701/ (junij 2016)

Tekavčič T. 2014. Možnosti razvoja gorskega kolesarjenja na območju Mestne občine Ljubljana, občine Ig in občine Dobrova – Polhov Gradec. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani: 60 str.

Turistična karta Bovec z okolico 1 : 25 000. 2004. LTO Bovec, kartografsko gradivo.

Turistična karta Občine Bovec 1 : 40 000. 2006. LTO Bovec, kartografsko gradivo.

Turk J. 2000. Planina Krnica in njene gore. http://www.primorskestene.com/?mod=aktualno&action=viewOne&ID=37 (julij 2016)

Uredba o ekološko pomembnih območjih. 2004. Ur. l. RS, št. 48/2004 http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED629

Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju. 1995. Ur. l. RS, št. 16/95 http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=1995-01-0800

Uredba o vrstah objektov glede na zahtevnost. 2008. Ur. l. RS, št. 37/08 http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED4719

Varstvo narave. Prostorski informacijski sistem občin. http://www.geoprostor.net/PisoPortal/vsebine_narava.aspx (junij 2016)

Zajc P. 2015. Pripombe na osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih. Dravograd: 3 str. http://odprimopoti.si/doc/20150226_zakon%20o%20kmetijskih%20zemljiscih_pripombe.pdf (junij 2016)

Zajc P. 2016. Tehnološki napredek - avtomatizacija - optimizacija - prosti čas: 26 str. http://odprimopoti.si/doc/naa2016_peter_zajc.pdf (junij 2016)

Zajc P., Berzelak N. 2014. Gorsko kolesarjenje v naravnem okolju. Slovenj Gradec: 19 str http://odprimopoti.si/doc/anketa_2014_porocilo_koncno.pdf (junij 2016)

Zakon o divjadi in lovstvu. 2004. Ur. l. RS, št. 16/04 http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3780 (junij 2016)

Zakon o gozdovih. 1993. Ur. l. RS, št. 30/93 https://www.uradni-list.si/1/content?id=116552 (junij 2016)

Zakon o kmetijskih zemljiščih. 2011. Ur. l. RS, št. 71/11 http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO541 (junij 2016)

Zakon o ohranjanju narave. 2004. Ur. l. RS, št. 96/04 http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1600 (junij 2016)

Zakon o planinskih poteh. 2007. Ur. l. RS, št. 61/07 http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200761&stevilka=3298 (junij 2016)

Zakon o Triglavskem narodnem parku. 2010. Ur. l. RS, št. 52/10 http://www.uradni-list.si/1/content?id=98680 (junij 2016)

Žagar K. 2013. Analiza športnih aktivnosti za pomen turizma na Bovškem. Diplomsko delo. Univerza na Primorskem. Fakulteta za management: 55 str.

Žigon A. 2014. Strategija razvoja znamke gorsko kolesarske destinacije. Magistrsko delo. Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta: 87 str.

ZAHVALA

Hvala Žigi, Nini in staršem.